

Onvolledige opbouw AOW

Naar een onverplichte tegemoetkoming voor
ouderen van Surinaamse herkomst

Inhoudsopgave

Voorwoord

1. Samenvatting	8
Syatu taki (Surinaamse vertaling van de samenvatting)	12
2. Opdracht commissie en werkwijze	16
3. Historie in vogelvlucht	18
4. Migratie	22
5. Juridisch kader	24
6. Beleving betrokkenen	28
7. Afbakening	35
8. Advies	39
9. Q&A	43

Bijlagen

I) Samenstelling commissie	48
II) Instellingsbesluit	49
III) Bronnenlijst	56
IV) Gegevens CBS	63
V) Vragenlijst	64
VI) Lijst geïnterviewde personen	65

Colofon

Datum: 1 juli 2021

Vertaling: Nadia Tilon

Vormgeving: KWIK grafische vormgeving

Voorwoord

Al decennia staat de onvolledige AOW-opbouw van Nederlanders van Surinaamse herkomst op de politieke agenda. Betrokkenen hebben hierover vele procedures gevoerd. De Nederlandse regering en de Nederlanders van Surinaamse herkomst met een onvolledige AOW-opbouw staan lijnrecht tegenover elkaar. In de loop der jaren zijn de verhoudingen verhard; de Nederlanders van Surinaamse herkomst voelen zich onrechtvaardig bejegend. Betrokkenen denken dat de overheid bewust een afwachtende houding aanneemt, zodat dit probleem zich vanzelf oplost. De groep waar het om gaat wordt steeds kleiner.

Is een uitweg denkbaar? Voor de commissie is het in de afgelopen periode duidelijk geworden dat de kern van de kwestie is gelegen in de gedeelde geschiedenis. Suriname werd in 1667 een kolonie van Nederland en zou dat blijven tot 1954. Met het Statuut van het Koninkrijk van 15 december 1954 (Stb. 1954, 503) bleef Suriname onderdeel uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Van 1954 tot 1975 was Suriname een zelfstandig land binnen dat Koninkrijk, waarbij op grond van het Statuut werd uitgegaan van gelijkwaardigheid van Suriname en Nederland. Op 25 november 1975 werd Suriname onafhankelijk en ontstond de Republiek Suriname.

Nederlanders van Surinaamse herkomst zijn als Nederlander geboren en zijn in verband met de onafhankelijkheid van Suriname naar Nederland gekomen. Dat deden zij welbewust omdat zij Nederlander wilden blijven met de erbij behorende rechten en plichten. Voor 25 november 1975 maakten tienduizenden mensen vanuit Suriname de oversteek om zich definitief overzee, in Nederland, te vestigen. Door de Toescheidingsovereenkomst¹ zijn deze mensen Nederlander gebleven en hebben zij alle rechten en plichten die horen bij het zijn

van Nederlander en het wonen in Nederland. Dat zij zich daarnaast ook Nederlander voelen is verklaarbaar. Iedereen die wel eens in Suriname is geweest weet het, ziet het en voelt het. Het land ademt, zelfs tot op de dag vandaag, Nederland. De Nederlandse taal wordt er gesproken, vele plaatsnamen zijn hetzelfde of afgeleid van de Nederlandse, er zijn familiebanden en intensieve contacten tussen Nederland en Suriname.

Toch hebben veel Nederlanders van Surinaamse herkomst geen volledige AOW kunnen opbouwen, doordat hun Koninkrijksjaren in Suriname bij die opbouw niet worden meegerekend. Er bestaat ook geen juridische grondslag om deze Nederlanders van Surinaamse herkomst tegemoet te komen bij hun onvolledige AOW-opbouw. Dat komt doordat de AOW bestemd is voor ingezetenen van Nederland. Betrokkenen ervaren dit als een groot onrecht. Zij stellen dat zij rijksgenoten waren - gezien het gezamenlijke historische verleden van Nederland en Suriname en de vertaling daarvan in het Statuut van 1954 - en dat zij ten onrechte gelijk worden gesteld met andere migranten, die niet uit het Koninkrijk der Nederlanden afkomstig zijn. Zij vinden dat zij als 'tweederangsburgers' worden behandeld en dat zij worden gediscrimineerd. Zij stellen dat zij na hun komst naar Nederland amper zijn voorgelicht over het hiaat in de opbouw van hun AOW. En zij protesteren nu al vele jaren tegen het onderscheid dat wordt gemaakt tussen een ingezetene van het Europees deel van het Koninkrijk en een ingezetene van een deel van het Koninkrijk buiten Europa.

Tegen deze complexe achtergrond heeft de commissie haar werkzaamheden moeten verrichten. Zij heeft zich daarbij laten inspireren door het gedicht van Anna Enquist 'Iemand moet het doen'. De vraag was bovendien om in amper drie maanden tijd tot een advies te komen. De commissie heeft gebruik gemaakt van de brede maatschappelijke en bestuurlijke ervaring en van de expertise op het

¹ Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Suriname, Tractatenblad van het Koninkrijk der Nederlanden (*Trb.*) 1975, nr. 132.

gebied van gelijke behandeling die in de commissie² aanwezig waren, net als van de adequate en effectieve ondersteuning die is geboden vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Dat betrokkenen gehoord wilden worden en op zoek zijn naar erkenning, werd duidelijk in de gesprekken die de commissie heeft gevoerd. De commissie luisterde naar vele verhalen van betrokkenen en van vertegenwoordigers van organisaties. Experts en een politiek verantwoordelijke ten tijde van de onafhankelijkheid hebben hun visie gegeven. De commissie vond het een rijke ervaring om van gedachten te wisselen en antwoord te krijgen op de gestelde vragen.

Met dit rapport hoopt de commissie een bijdrage te kunnen leveren aan een oplossing die door betrokkenen als rechtvaardig wordt ervaren, zodat deze kwestie achter ons gelaten kan worden en dit deel van het onverwerkte koloniale verleden kan worden afgesloten.

Namens de commissie,

Dr. J.J. (Joyce) Sylvester

Voorzitter adviescommissie Onverplichte tegemoetkoming ouderen van Surinaamse herkomst

---

² Zie bijlage I voor de samenstelling van de commissie.

1. Samenvatting

Suriname is bijna 300 jaar een kolonie geweest van Nederland. In 1954 is met het Statuut een nieuwe rechtsorde in het leven geroepen. Suriname kreeg binnen het verband van het Koninkrijk der Nederlanden een zekere mate van zelfstandigheid. Op 25 november 1975 is Suriname onafhankelijk geworden. Vele rijksgenoten verlieten Suriname voor die datum om zich in Nederland te vestigen en zo de Nederlandse nationaliteit te behouden.

In Nederland worden de Nederlanders van Surinaamse herkomst bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd geconfronteerd met het feit dat hun Koninkrijksjaren in Suriname niet meetellen bij het bepalen van de hoogte van hun AOW. De betrokkenen ervaren hun onvolledige AOW als onrechtvaardig en discriminerend en zij voelen zich daardoor als tweederangsburgers behandeld. Bovendien zijn zij bij hun aankomst in Nederland, noch daarna, gericht over deze consequenties geïnformeerd. De commissie heeft vastgesteld dat in de op 1 januari 1957 inwerking getreden AOW het ingezetenschap bepalend is voor het opbouwen van pensioen, en wel het ingezetenschap in het Europese deel van het Koninkrijk. De AOW houdt dus geen rekening met de jaren die de Nederlanders van Surinaamse herkomst in het Koninkrijk der Nederlanden hebben gewoond als rijksgenoten. De commissie neemt dit juridische kader als een gegeven aan, net als de verschillende rechterlijke en semi-rechterlijke uitspraken die hierover zijn gedaan.

Nederland | Suriname

1667-1954

Kolonie

1954

Statuut: Suriname onderdeel Koninkrijk

1957

invoering AOW

25 nov. 1975

Suriname onafhankelijk

1954-1975

Rijksgenoten

Rijksgenoten **voor 25 nov. 1975** uit Suriname naar Nederland

Bereiken AOW gerechtigde leeftijd

Nederlandse jaren **tellen mee**

In Nederland geboren en getogen: **volledige AOW** (min jaren buitenland)

Koninkrijksjaren in Suriname **tellen niet mee**

Nederlanders van Surinaams herkomst: **onvolledige AOW**

Beleving betrokkenen

- Onrechtvaardig
- Discriminatie
- Tweederangsburger
- Niet geïnformeerd

Juridisch

- Wet AOW : artikel 2 - Verzekerde is de ingezetene in Nederland
- Uitspraken Hoge Raad, College voor de Rechten van de Mens en de Centrale Raad van Beroep

De commissie herkent tegelijkertijd dat sprake is van een unieke combinatie van omstandigheden en kenmerken bij in Nederland woonachtige Nederlanders van Surinaamse herkomst die tussen 1957 en 1975 periode(n) in Suriname hebben gewoond en die voor 25 november 1975 naar Nederland zijn gekomen en zich in Nederland hebben gevestigd. Zoals in het rapport nader wordt toegelicht rechtvaardigt dit dat hen een onverplichte tegemoetkoming wordt toegekend.

De commissie adviseert om een regeling te treffen waardoor – materieel gezien – voor deze hiervoor omschreven groep de jaren van ingezetenschap in Suriname (voorafgaand aan de onafhankelijkheid en hun komst naar Nederland) per 1 juli 2021 (en naar de toekomst toe) voor de AOW worden meegeteld alsof dit jaren van ingezetenschap in Nederland zijn. Voor het AOW tekort over het verleden dat hiermee niet wordt gerepareerd acht de commissie een eenmalig financieel en belastingvrij gebaar op zijn plaats met het oog op de erkenning en herkenning van de bijzondere situatie waarin deze groep al lange tijd verkeert. De commissie gaat er van uit dat de overheid dit advies voortvarend oppakt. Deze problematiek speelt al tientallen jaren en de leeftijd van de betrokkenen is hoog, waardoor de tijd dringt.

Afbakening

Criteria:

- Gelijkwaardig onderdeel geweest van het Koninkrijk der Nederlanden
- Onafhankelijkheid, de Toescheidingsovereenkomst en de daaruit resulterende verwachtingen
- Onafhankelijkheid pas ruim na invoering AOW: ontbreken ouderdomsvoorziening in Suriname
- Geen gerichte voorlichting

Unieke combinatie van omstandigheden en kenmerken

Ons advies:

Onverplichte tegemoetkoming

- Per 1 juli 2021 (en naar de toekomst toe): Voor Nederlanders van Surinaamse herkomst tellen hun Koninkrijksjaren in Suriname als Nederlandse jaren voor de AOW-opbouw
- Eenmalig belastingvrij gebaar is op zijn plaats

Voor de volledigheid merkt de commissie op dat haar aanbevelingen de status hebben van een advies. Aan dit advies kunnen geen rechten worden ontleend.

Syatu taki

Kon miti krosbey drihondru yari Sranan ben de wan koloni fu Ptatakondre. Di a Statuut Akruderi kon ini 1954 a tiri fu Sranan kenki wan fasi. A yari dati Sranan tron wan kondre na ini Ptata Kownukondre, a ben man seti wan tu afersi en fasi. Tapu 25 november 1975 Srefidensi doro gi Sranan, a tron wan kondre fu ensrefi. Fosi a dey disi opo furu kownukondresma na ini Sranan gwe libi a kondre fu go libi na ini Ptatakondre, sofasi den ben man tan ori a Blaka Buku.

A momenti di Ptasma nanga Sranan rutu e doro a libimarki ini Ptatakondre fu no abi fu wroko moro den e kisi fu yere taki den Kownukondre yari ini Sranan no e teri kwetikweti fu luku omeni AOW lanti o gi. Den sma feni taki AOW nanga den lasi yari disi na wan kruktudu, wan desko tori di e meki taki den e firi den na Koprokanu borgu. Moro fara den e sori a tapu taki di den doro Ptatakondre noso bakaten no wan spersrutu boskopu bari abra a koti fu den yari disi, nowan muyti teki fu broko gi den san ala disi wan taki noso san o miti den te a yuru fu na weriwari libimarki disi doro. A komte kon sabi taki na ini a AOW, di kon 1 januari 1957, a kondre pe yu e libi de prenspari fu teri luku efu nanga omeni AOW lanti e gi te a libimarki yuru doro. A komte kon sabi taki a tori seti so wan fasi taki soso den sma di e libi ini wan spesrutu pisi fu na kownukondre abi a leti fu man kibri yari gi na AOW. A spesrutu pisi dati na Ptatakondre. Ala disi e meki taki den yari di den Ptasma nanga Sranan rutu ben de borgu fu na Ptata Kownukondre nanga tanpe in Sranan no e teri sref'srefi fu luku omeni AOW den musu kisi. A komte e teki a fasi fa a leti, soleki den difrenti (afuafu)krutubesroiti, seti kon leki fa den de.

Ptatakondre | Sranankondre

1667-1954

Koloni

1954

Statuut Akruderi: Sranankondre na wan pisi fu na Ptata Kownukondre

1957

Bigin fu AOW

25 nov. 1975 Srefi-densi Sranankondre

1954-1975

Kownukondresma

Kownukondresma di gwe libi Sranankondre fosi **25 nov. 1975** fu tan na Ptatakondre

A dey doro fu kisi AOW

Den tanpe yari **ini Ptatakondre e teri**

Kumbatey nanga kweki ini Ptatakondre: **krin AOW** (boyti den tanpe yari ini doroseykondre)

Den Kownukondre Statuut yari nanga tanpe **ini Sranankondre no e teri**

Ptasma nanga Sranan rutu : **AOW nanga lasi yari**

A firi nanga denki fu den sma di de ini a tori disi

- Kruktudu
- Desko
- Koprokanu borgu
- Boskopu no bari

Leti

- Letipapira AOW: taki nomru 2 - sma nanga dyaranti e libi ini Ptatakondre
- Krutubesroyti fu Hoge Raad (wan fu den moro ey krutuman), College voor de Rechten van de Mens (Orga di e luku den leti fu libisma) nanga Centrale Raad van Beroep (wan fu den moro ey krutuman spesrutu fu luku lantitori leki AOW)

Ma a komte e si owktu taki a fasi fa den sani waka moksi nanga den spesrutu tori de fu tru nyun sondre eksempre. Ala disi e miti den Ptasma nanga Sranan rutu di ben libi na Sranan komopo fu 1957 kon miti 1975 èn gwe libi a kondre fosi 25 november 1975 fu kon libi na Ptatakondre. Leki fa dokumenti disi e skrifi a fiti taki den sma disi e kisi wan lantimoni, aladi plekti no de.

A komte e gi a ray fu seti taki komopo fu 1 juli 2021 den yari nanga tanpe in Sranan (fosi na Srefidensi soleki fosi den doro Ptatakondre) e teri ini a AOW leki yari nanga tanpe ini Ptatakondre. Te wi e luku a lasi AOW te nanga 1 juli 2021, di e tan lasi, a komte feni taki a fiti fu langa den sma disi wan anu wan leysi nomo èn gi den wan pay sondro fu poti lantimoni na tapu. A fiti bika wi e si sosrefi agri taki na tori di e miti a grupu disi yari baka yari na wan spesrutu wan. A komte e ferwakti taki lanti no e dray dray ma e du esiesi san a ray tyari kon na fesi. Bika a problema disi e go na langa now moro leki feyfitenti yari èn a libimarki fu den sma fu a grupu disi bigi sote someki a ten e syatu srefisrefi.

Ari strepi

Markitiki:

- Istoría fu speri kondre ini na Ptata Kownukondre
- Srefidensi, Toescheidingsovereenkomst (Akruderi di e seti den Buku Afersi) nanga den ferwakti di ala disi tyari kon
- Srefidensi doro wan pisiten baka na AOW bigin: Sranan ben mankeri lantimoni gi owrusuma
- No wan aparti boskopu

A fasi fa sani waka moksi nanga ala spesrutu tori nyun sote taki disi na wan fosi tron tori srefi'srefi

A ray:

Seti wan lantimoni fu langa Ptasma nanga Sranan rutu wan anu, aladi plekti no de

- Komopo fu 1 juli 2021: Den Kownukondre yari di Ptasma nanga Sranan rutu ben libi na Sranankondre e teri leki Ptatakondre yari fu seti na AOW
- A fiti fu opo pasi wan leysi sondro lanti e koti puru wan pisi fu na moni teki ori gi ensrefi

Fu de krin: a komte e sori a tapu taki san skrifi na soso wan ray.

A ray disi no e taki noti abra leti fu ini wan sma.

2. Opdracht commissie en werkwijze

De commissie van wijzen had tot taak na te gaan of er een juridische grondslag kan worden gevonden die ruimte geeft om gericht en uitsluitend de groep toenmalig rijksgenoten die leefde in Suriname in de periode 1957 tot 1975 en nu langere tijd woonachtig is in Nederland, tegemoet te komen voor hun onvolledige AOW-opbouw. De commissie is gevraagd te expliciteren welke risico's hieraan verbonden zijn en te onderzoeken of er een objectieve rechtvaardiging bestaat om genoemde groep wel te compenseren en andere groepen met een onvolledige AOW-opbouw niet. Het volledige instellingsbesluit is opgenomen in bijlage II.

De commissie heeft bij de uitvoering van haar onderzoek en het schrijven van haar advies op verschillende manieren informatie verzameld, bestudeerd en geanalyseerd en daarbij gebruik gemaakt van een groot aantal bronnen.³ Samengevat gaat het om:

- informatie over wat politiek gezien aan het Instellingsbesluit van de commissie vooraf is gegaan, zoals de brieven die de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) aan de Tweede Kamer heeft gestuurd en de gevoerde overleggen in de Vaste commissie voor SZW;
- rechtspraak, rapporten en adviezen die betrekking hebben op dit onderwerp in brede zin;
- materiaal over de geschiedenis van Nederland-Suriname;
- cijfermatige gegevens zoals beschikbaar bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna te noemen: het CBS) en de Sociale Verzekeringsbank (hierna te noemen: de SVB);
- gesprekken met vertegenwoordigers van belangenorganisaties, met tal van betrokkenen en met zogenoemde materie-deskundigen. Aan hen is vooraf een schriftelijke vragenlijst voorgelegd;
- de door vele betrokkenen gestuurde berichten.

³ Als bijlage III is de bronnenlijst opgenomen.

Tot slot is de commissie in gesprek gegaan met de SVB teneinde een idee te krijgen van de uitvoerbaarheid van haar advies.

Dit alles moest in een kort tijdsbestek plaatsvinden, nu de commissie op 1 april 2021 is benoemd en haar is gevraagd voor 1 juli 2021 met een advies te komen.

3. Historie in vogelvlucht

Suriname was van 1667 tot 1954 een Nederlandse kolonie.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft Koningin Wilhelmina in een radiotoespraak Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen intern zelfbestuur toegezegd binnen het rijksverband.⁴ Na de Tweede Wereldoorlog verklaarde Indonesië zich onafhankelijk. Ook in Suriname vonden velen dat het land er klaar voor was om de koloniale banden te verbreken.⁵ In 1948 zijn de onderhandelingen tussen Nederland, Suriname en de Antillen over een grotere zelfstandigheid van de verschillende landen van start gegaan met de eerste zogenoemde Rondetafelconferentie.⁶ In 1952 is daar een vervolg aan gegeven en in 1954 werd het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden⁷ van kracht. In de preambule van het Statuut verklaarden de rijkdelen ‘uit vrije wil een nieuwe rechtsorde te aanvaarden, waarin zij de eigen belangen zelfstandig behartigen en op voet van gelijkwaardigheid de gemeenschappelijke belangen verzorgen en wederkerig bijstand verlenen’. In de toelichting op het Statuut werd de weg naar onafhankelijkheid opengehouden. Wel kreeg Suriname – net als de Nederlandse Antillen en Nederland – in het Statuut zelfstandigheid toebedeeld bij het behartigen van de eigen aangelegenheden. Tot die eigen aangelegenheden werd ook het bieden van sociale zekerheid gerekend.⁸

In dit verband heeft Nederland – voor het Europese deel van het Koninkrijk – in 1957 een ouderdomsvoorziening getroffen voor de eigen ingezetenen, in de vorm van de Algemene Ouderdomswet (AOW). De Nederlandse Antillen hebben in 1960 een vergelijkbare voorziening ingevoerd in de vorm van de Algemene Ouderdomsvoorziening (AOV). In Suriname is voor de onafhankelijkheid geen vergelijkbare voorziening voor de eigen ingezetenen gecreëerd.

Intussen betekende de grotere zelfstandigheid van Suriname niet dat de discussies over onafhankelijkheid verstomden. Premier Arron kondigde op 15 februari 1974 aan dat zijn kabinet de overdracht van de soevereiniteit voor het eind van 1975 wilde realiseren.⁹ Tijdens het Kabinet-Den Uyl vond in mei 1974 in Den Haag in dat kader een topconferentie plaats tussen de vertegenwoordigers van de drie regeringen. Drie onderwerpen waren bij de onderhandelingen met name van belang, namelijk het opstellen van een eigen grondwet voor Suriname, de regeling van nationaliteit en de inhoud van het ontwikkelingsbeleid- en steun. Daarbij werd in een protocol van de besprekingen¹⁰ het volgende uitgangspunt vastgelegd: ‘Nederland erkent ook na de onafhankelijkheid een bijzondere verantwoordelijkheid tegenover de ontwikkeling van Suriname te behouden, en aanvaardt dat daaruit consequenties voortvloeien voor aard en omvang van de ontwikkelingssamenwerking met Suriname.’ Er zou een ontwikkelingsplan worden opgesteld en de uitwerking van het genoemde uitgangspunt zou in een nog voor de onafhankelijkheid overeen te komen verdrag worden vastgelegd.¹¹

4 <https://soundcloud.com/beeldengeluid/radio-oranje7-dec-1942-rede>.

5 Pronk 2020, p. 36 e.v.; Buddingh' 2012, p. 288.

6 Die resulteerde in een wijziging van de Staatsregeling, waarbij de invoering van het algemeen kiesrecht in de rijkdelen werd ingevoerd; Pronk 2020, p. 36.

7 Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, 28 oktober 1954, *Stb.* 1954, 503.

8 In artikel 3 van het Statuut zijn enkele onderwerpen als Rijksaangelegenheden opgesomd. Sociale zekerheid is in die opsomming niet vermeld.

9 Pronk 2020, p. 71; Buddingh' 2012, p. 297.

10 Pronk 2020, p. 80.

11 Pronk 2020, p.80.

De toescheiding van nationaliteiten was een volgend onderwerp op de agenda. Alle Surinamers waren Nederlanders, hadden een Nederlands paspoort en hadden, eenmaal binnen Nederland, hetzelfde recht als andere Nederlandse ingezetenen om gebruik te maken van publieke en sociale voorzieningen. De vraag was welke gevolgen onafhankelijkheid van Suriname hiervoor zou hebben. Uiteindelijk werd in het bijzonder afgesproken dat alle Nederlanders die in Suriname waren geboren en op het tijdstip van de soevereiniteitsoverdracht in Suriname verbleven, de Nederlandse nationaliteit zouden verliezen en de Surinaamse nationaliteit zouden krijgen.¹² Als diezelfde personen op die datum in Nederland verbleven, zouden ze hun Nederlandse nationaliteit behouden. Verder zouden onderdanen van beide landen vrijelijk, zonder visum, het andere land voor een periode van drie maanden mogen binnenkomen. Wilde men langer dan drie maanden in het andere land blijven, dan moest men toestemming vragen voor dat langere verblijf. Als de betrokkenen over voldoende middelen van bestaan en passende huisvesting beschikten en als er geen bedreiging was van de openbare orde of veiligheid, zo werd afgesproken, zouden de beide landen die toestemming tot vestiging en verblijf ook daadwerkelijk geven.¹³ Een en ander betekende dat Surinamers zich na de datum van onafhankelijkheid nog gedurende een periode van vijf jaar vrijelijk in Nederland konden vestigen en – in overeenstemming met de vereisten van de Rijkswet op het Nederlanderschap – daar alsnog de Nederlandse nationaliteit konden aanvragen. Ook omgekeerd gold dat diegenen die naar Nederland waren gekomen naar Suriname konden remigreren. Zo zou iedereen een tijdlang kunnen bezien hoe de situatie zich in Suriname ontwikkelde en dan eventueel alsnog kunnen beslissen van nationaliteit te wisselen. De bedoeling van deze regeling was om een zo soepel mogelijke overgang te

¹² Pronk 2020, p. 128.

¹³ Vervolgens nader vastgelegd in de Toescheidingsovereenkomst, *Trb.* 1975, 132, de Overeenkomst inzake het verblijf en de vestiging van wederzijdse onderdanen, *Trb.* 19751133 en 1977138 en de Overeenkomst tussen Benelux en Suriname over afschaffing visumplicht, *Trb.* 1975, 139.

bewerkstelligen.¹⁴ Toenmalig minister De Gaay Fortman verzekerde bovendien dat mensen die in Suriname waren geboren, maar in Nederland woonachtig waren en voor de Nederlandse nationaliteit wilden kiezen, in ons land op dezelfde voet zouden worden behandeld als alle andere Nederlanders.¹⁵ Dat sprak volgens hem vanzelf, want tot aan het moment van onafhankelijkheid had iedereen die in het Koninkrijk was geboren – in Nederland, in Suriname of in de Antillen – de Nederlandse nationaliteit.

¹⁴ Pronk 2020, p. 129 en 135.

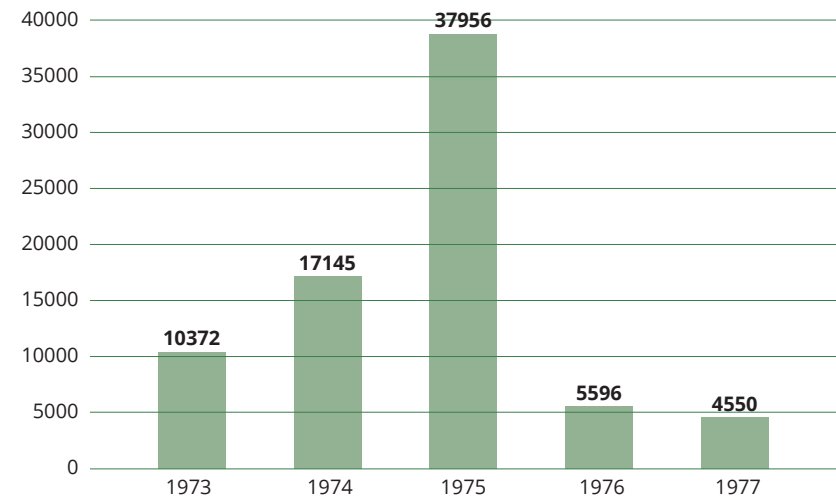
¹⁵ Pronk 2020, p. 129.

4. Migratie

De aankondiging van de onafhankelijkheid had tot gevolg dat veel mensen Suriname verlieten om naar Nederland te gaan. Mogelijk zou Suriname in een economische crisis belanden en er bestond een kans op etnische conflicten. Veel Nederlanders van Surinaamse herkomst zijn daarom in allerijl uit Suriname naar Nederland vertrokken.¹⁶ Ze pakten hun bezittingen bij elkaar en stapten met hun gezin in het vliegtuig naar Schiphol. Wanneer ze op tijd in Nederland zouden zijn verzekerden zij zich er van - gezien de nationaliteitenregeling en de Toescheidingsovereenkomst - Nederlander te blijven. In Nederland hoopten zij met name een beter bestaan op te bouwen.¹⁷

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft de immigratie van in Suriname geboren personen naar Nederland voor de jaren 1973 tot en met 1977 voor de commissie in een tabel gezet.¹⁸ Hieruit volgt dat in 1974, na de aankondiging (van het streven naar onafhankelijkheid voor Suriname) van premier Arron, ruim 17.000 personen uit Suriname naar Nederland zijn vertrokken. In 1975 steeg hun aantal naar bijna 38.000, hetgeen betekent dat in dat jaar elke maand ruim 3.000 personen vanuit Suriname in Nederland arriveerden.

Immigratie van in Suriname geboren personen naar Nederland

¹⁶ Website: 1975 Uittocht na Surinaamse onafhankelijkheid - Stadsarchief Amsterdam

¹⁷ Ook vanwege de sociale voorzieningen; Pronk 2020, p. 231.

¹⁸ Zie ook bijlage IV.

5. Juridisch kader

Op grond van de in 1957 in Nederland aangenomen Algemene Ouderdomswet (AOW) moet iemand, om een volledige AOW-aanspraak te verkrijgen, de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt en in de vijftig jaren ervoor verzekerd zijn geweest.¹⁹ Verzekerd is volgens de AOW diegene die ingezetene is.²⁰ Dit begrip ‘ingezetene’, dat is vastgelegd en gedefinieerd in art. 2 AOW, is een centrale pijler van de AOW – wijzigingen die worden aangebracht in deze definitie raken aan de kern van het huidige pensioensysteem. De commissie zal hieraan dan ook niet tornen.

Wie is dan ingezetene volgens art. 2 AOW? Bij de invoering van de AOW per 1 januari 1957 werd in de wet opgenomen dat ‘ingezetene’ is diegene die in het Rijk woont. Volgens de Memorie van Toelichting is met de woorden ‘het Rijk’ steeds bedoeld ‘het Rijk in Europa’ oftewel Nederland.²¹ Ook de Hoge Raad heeft aangenomen (in een arrest van 25 maart 1959)²² dat deze bewoordingen zo moeten worden gelezen dat alleen ingezetenen in het Rijk in Europa kunnen worden beschouwd als ingezetenen van Nederland. Met ingang van 1 januari 1990 zijn in de AOW bij de omschrijving van het begrip ‘ingezetene’ de woorden ‘het Rijk’ vervangen door ‘Nederland’.²³ De Centrale Raad van Beroep (hierna: CRvB),²⁴ de Hoge Raad,²⁵ en de Commissie Gelijke Behandeling (hierna: CGB, tegenwoordig het College voor de Rechten

van de Mens)²⁶ hebben deze uitleg van het begrip ingezetene steeds bevestigd. Dit heeft – tezamen met de regeling in de AOW dat een korting op de AOW van 2% wordt toegepast voor ieder jaar dat een persoon geen verzekerde volgens de AOW is (omdat iemand bijvoorbeeld geen ingezetene van Nederland is) – tot gevolg dat (ook) personen die in het verleden in Suriname hebben gewoond, te maken hebben met een onvolledige AOW-opbouw (het zogeheten ‘AOW-gat’).²⁷ In de genoemde uitspraken van de CRvB en het oordeel van de CGB is overwogen dat dit weliswaar een indirect onderscheid oplevert op grond van afkomst, maar dat dit onderscheid objectief gerechtvaardigd is. Nederland mocht met andere woorden dit onderscheid redelijkerwijs maken, gelet op de twee doelen die zij daarmee had. Een eerste doel was dat Nederland de autonomie van Suriname op het punt van de sociale zekerheid, gezien het Statuut, wilde respecteren. Ook het tweede doel, het ontwerpen van een houdbare ouderdomspensioenregeling, beoordeelde de CGB als legitiem. Zoals de CRvB dit jaar nog overwoog, biedt het wettelijk kader de rechter geen ruimte om te komen tot uitzonderingen op de regeling voor pensioenopbouw en is de AOW-opbouw van voormalig ingezetenen van Suriname, onder de aandacht van de wetgever gebracht.²⁸

19 Voor 1 januari 2013 betekende dat men tussen zijn 15e jaar en 65ste jaar verzekerd moest zijn geweest.

20 Of geen ingezetene is, doch ter zake van in Nederland of op het continentaal plat in dienstbetrekking verrichte arbeid aan de loonbelasting is onderworpen.

21 Artikel 2: “In Hoofdstuk III van het algemeen deel dezer memorie is uiteengezet, dat de ouderdoms verzekering zich tot de gehele bevolking dient uit te strekken. Daartoe wordt in artikel 6 bepaald, dat ieder „ingezetene” - van 15 tot 65 jaar - verzekerd is. In artikel 2 wordt de inhoud van het begrip „ingezetene” aangegeven. Ingezetene in de zin van het ontwerp is iedereen, die in Nederland woont. (...)” (*Kamerstukken II 1954/55*, 4009, p.53).

22 HR 25 maart 1959, BNB 1959/162.

23 Dit betrof een technische wijziging die meegenomen werd bij de zogenoemde Wet aanpassing uitkeringsregelingen overheveling opslagpremies (*Kamerstukken II 1988/89*, 20855, nr. 27).

24 CRvB 14 juli 2005, ECLI:NL:CRVB:2005:AT9765; CRvB 1 april 2016, ECLI:NL: CRVB:2016:1225.

25 Hoge Raad 17 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:256.

26 Commissie gelijke behandeling (nu College voor de Rechten van de Mens), oordeel 2007-4.

27 De AOW-uitkering is dientengevolge gekort met 2% voor elk jaar dat mensen na hun 15e verjaardag in Suriname hebben doorgebracht. Er is een overgangsregeling getroffen in de artikelen 55 en 56 AOW. Met het Besluit gelijkstelling van wonen buiten het Rijk met wonen binnen het Rijk van 3 december 1985 (*Staatsblad* 1985, 632) wordt het wonen in Suriname (tussen het 15e jaar en 1 januari 1957, en voor de zes jaar voor ingang van de AOW) in sommige gevallen gelijkgesteld met het wonen in Nederland.

28 CRvB 8 januari 2021, ECLI:NL:CRVB:2021:57.

Voor Surinamers die naar Nederland kwamen bestond er wel een regeling om zich, voor de jaren dat men in Suriname heeft gewoond, in te kopen voor de AOW. In de jaren zestig en zeventig is een aantal malen een generaal pardon verleend voor personen voor wie de toen geldende beslistermijn van een jaar was verstreken. In totaal zijn er zeven generaal-pardonregelingen geweest; de laatste liep tot 1 januari 1976.²⁹ Uit het in 2000 uitgebrachte SER-advies Onvolledige AOW-opbouw blijkt dat de vrijwillige inkoopregeling voor het repareren dan wel voorkomen van een onvolledige AOW-uitkering weinig effectief is geweest. De reden voor deze ineffectiviteit is deels gelegen in onwetendheid of onbekendheid met de regeling. Verder is het aannemelijk dat de kosten van inkoop van AOW-aanspraken als te hoog is ervaren en dat er daarom geen gebruik is gemaakt van de regeling, aldus het SER-advies. De CGB heeft in haar oordeel over de AOW-voorziening in 2007 ook vastgesteld dat Nederlanders van Surinaamse herkomst bij hun binnenkomst in Nederland geen specifieke, gerichte voorlichting hebben ontvangen over het bestaan van deze regelingen en van de mogelijkheden om iets te doen aan hun achterstand in de AOW-opbouw.³⁰ Dit wordt bevestigd in de notitie Inkoopregeling van het ministerie van SZW uit 2008; destijds werd alleen algemene voorlichting gegeven die niet gericht was op specifieke groepen, zoals de Surinamers die zich in Nederland vestigden.³¹

29 Bijlage 1 bij Overzicht Generaal Pardonregelingen bij de Notitie Inkoopregeling van het Ministerie SZW, 2008.

30 De CGB heeft overwogen dat dit aanleiding zou kunnen zijn voor de overheid om de nadelen te mitigeren en deze groep tegemoet te komen. De CRvB heeft daarentegen in 2009 en in 2016 juist gewezen op de eigen verantwoordelijkheid van deze groep om zich bij binnenkomst in Nederland zelf op de hoogte te stellen van de aanspraken op AOW-pensioen. In de periode van 2009 tot 2014 heeft de SVB de voorlichting aan immigranten over de mogelijkheid tot inkoop AOW geïntensiveerd.

31 *Kamerstukken II* 2007/08, 29389, nr. 11.

De informatie die de commissie van de SVB heeft ontvangen bevestigt dit beeld: Nederlanders die zijn geboren in Suriname en daar enige tijd hebben gewoond hebben vrijwel geen gebruik gemaakt van de inkoopregeling. Uit de gevoerde gesprekken met de betrokkenen³² is de commissie bovendien gebleken dat zij pas op het moment dat zij de AOW-gerechtigde leeftijd bereiken voor het eerst horen dat zij geen volledige AOW-uitkering zullen ontvangen.

Naast de mogelijkheden om gebruik te maken van een vrijwillige inkoopregeling kunnen personen met een onvolledige AOW-opbouw die (mede) daardoor onder bijstandsniveau leven in beginsel aanspraak maken op de Wet Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen (AIO). Deze aanvulling – bij de SVB aan te vragen – vult het inkomen aan tot het sociaal minimum.³³ De AIO kent een aantal voorwaarden of toetredingseisen. Naast eisen aan het inkomen dat iemand mag hebben, mag bijvoorbeeld het vermogen niet boven een bepaalde grens liggen (waarbij de overwaarde van het huis meetelt) en mag iemand maximaal 13 weken per jaar in het buitenland verblijven.

32 Zie Bijlage VI.

33 De Algemene Rekenkamer (AR) heeft in 2019 onderzoek gedaan naar de financiering en uitvoering van de AOW en andere inkomensregelingen voor ouderen (Rapport 'Ouderdomsregelingen ontleed'). Het bleek dat een grote groep rechthebbenden geen gebruik maakt van de AIO. Niet alle mensen krijgen daardoor de inkomensondersteuning die zij mogelijk nodig hebben en waar zij recht hebben. De AR becijferde deze groep in 2019 op tussen de 48% en 56% van de rechthebbende huishoudens, zo'n 34.000 tot 51.000 huishoudens. Zie Algemene Rekenkamer 2019.

6. Beleving betrokkenen

De commissie vond het voor de advisering van groot belang om betrokkenen te spreken. De commissie heeft daarom verschillende gesprekken gevoerd met Nederlanders van Surinaamse herkomst die te maken hebben met een AOW-gat. Daar waren personen bij die in 1962 per schip uit Suriname naar Nederland zijn gekomen, die in de jaren 1967-1975 naar Nederland zijn gekomen en die na de onafhankelijkheid naar Nederland zijn gekomen. Ook heeft de commissie gesproken met belangengroeperingen en zogenoemde materiedeskundigen. Bijlage V bevat de lijst met vragen die aan de geïnterviewden zijn gesteld. In bijlage VI is vermeld met wie de commissie heeft gesproken. Uit de gevoerde gesprekken komt het volgende naar voren.

Het doorschuiven van de kwestie naar een commissie van wijzen die de opdracht heeft gekregen om uit te zoeken of een *onverplichte* tegemoetkoming mogelijk is, geeft betrokkenen het idee dat de regering vindt dat de Nederlanders van Surinaamse herkomst eigenlijk nergens recht op hebben en dat de politieke wil om iets te doen nog steeds ontbreekt. Dit vinden ze des te erger omdat de tijd dringt: de groep wordt ouder en met de dag kleiner. De commissie heeft ook een zeer moeilijke opdracht, zo geven betrokkenen aan, namelijk het vinden van een uitweg uit een redelijk goed dichtgetimmerd wetgevingskader en tegelijkertijd het bestaande gevoel van onrecht uit het verleden.

“Ik ben in mei 1975 naar Nederland gekomen. De onafhankelijkheid van Suriname naderde, maar ik wilde de Nederlandse nationaliteit behouden. Ik ben geboren in 1940 en was toen ik naar Nederland kwam dus 35 jaar oud. Voordat ik naar Nederland kwam had ik in Suriname schoonmaakwerk gedaan, onder andere bij Nederlandse bedrijven. De overtocht naar Nederland heb ik met pijn en moeite kunnen betalen. Na mijn komst naar Nederland woonde ik jarenlang bij familie op een zolderkamer en heb ik bij diverse bedrijven schoongemaakt. Ik heb meer dan 50 jaar gewerkt; ik kom

uit een gezin van 11 kinderen en moest op jonge leeftijd zelfstandig worden. Ik ben nu 81 jaar en ben afhankelijk van familieleden die mij financieel steunen. Alles is zo duur. Ik droom ervan om nog een keer naar mijn geboorteland Suriname te gaan, maar dat gaat niet. Ik sta iedere maand rood en kan nauwelijks rondkomen. Op mijn 65ste jaar kwam ik erachter dat mijn AOW met bijna 40% wordt gekort. Dat heeft de SVB mij geschreven. Ik was Nederlander en heb voor het Nederlanderschap gekozen, maar de jaren dat ik in Suriname heb gewoond, tellen niet mee. Ik voel mij onrechtvaardig behandeld en bid iedere dag tot de Heer voor gerechtigheid. Ik vind dat ik dezelfde rechten heb als alle andere Nederlanders, omdat ik rijksgenoot was. Ik hoop de erkenning nog te mogen meemaken.”

Pas met het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd hebben de gesprekspartners gemerkt dat zij een lagere AOW-uitkering krijgen in verband met het feit dat zij na hun 15e jaar uit Suriname naar Nederland zijn gekomen. Zij vinden dit uiterst onrechtvaardig en oneerlijk en ze zijn daar verontwaardigd over. Dit gevoel van onrechtvaardigheid komt voort uit met name twee door betrokkenen genoemde aspecten.

Allereerst hebben betrokkenen aangegeven zich ongelijk behandeld te voelen. Een aantal geeft aan dat de situatie een uitdrukking is van institutionele discriminatie en dat zij zich tweederangsburger voelen. Ze zijn in het Koninkrijk der Nederlanden als Nederlander (in Suriname) geboren en zijn ook daarna Nederlander en ‘rijksgenoot’ gebleven. Inmiddels wonen zij al lange tijd in Nederland. Velen hebben in Nederland gewerkt en aan alle plichten voldaan die verbonden zijn aan het Nederlanderschap en het ingezetenschap. Dat zij nu gekort worden op de AOW vinden zij onbegrijpelijk: waarom ontvangen zij niet de AOW, zoals Drees het heeft bedoeld? Waarom worden zij achtergesteld? In verschillende gesprekken is erop gewezen dat ook veel Nederlanders niet meteen vanaf hun 15e levensjaar sociale premies afdragen, bijvoorbeeld omdat ze lang studeren of om andere redenen geen arbeid in loondienst verrichten. Zoals hiervoor gezegd heeft de commissie ook met personen gesproken

die zich beroepsmatig in dit onderwerp hebben verdiept. Ook zij herkennen dat er een gevoel van onrechtvaardigheid leeft binnen de betrokken groep. Dit gevoel berust naar hun inschatting enerzijds op de vergelijking met anderen in Nederland en anderzijds op gemis aan inkomen.

In de tweede plaats brengen betrokkenen bijna zonder uitzondering het koloniale verleden naar voren. Zij noemen de uitbuiting van het land, de grondstoffen en de bevolking die ten voordele van Nederland heeft plaatsgevonden. Hun voorouders hebben keihard gewerkt (bijvoorbeeld voor Billiton en Bruynzeel) en Nederland is door tussenkomst van Suriname rijk geworden, zo geeft een aantal betrokkenen aan. Tegen die achtergrond ervaren zij het gekort worden op de AOW als extra schrijnend.

“Ik ben vanuit Nederland naar Suriname gezonden als dienstplichtig TRIS (Troepenmacht in Suriname)-militair. Ik heb in 1968 in Suriname mijn vrouw ontmoet. Mijn vrouw is een Indiaanse en heeft 12 jaar in Paramaribo in het ziekenhuis gewerkt. Zij is in 1970 op eigen kracht vanuit Suriname naar Nederland gekomen en heeft hier sindsdien gewerkt als bejaardenverzorgster. Zij beschouwde Nederland ook als haar moederland. Zij voelde zich verbonden met Nederland en wilde haar Nederlandse nationaliteit niet opgeven. Pas toen zij AOW kreeg, kwam zij erachter dat haar AOW niet volledig was. Ze heeft hierdoor het gevoel gekregen in Nederland een tweederangsburger te zijn.”

Veel opmerkingen zijn verder gemaakt over het Statuut van 1954 en de verhoudingen tussen Suriname en Nederland. Betrokkenen benadrukken dat het Statuut de gelijkwaardigheid tussen Suriname(rs) en Nederland(ers) aangeeft. Tegelijkertijd zijn zij kritisch over wat er in het Statuut is geregeld. Eén betrokkene vindt het problematisch dat in het Statuut niet is vermeld dat Suriname de AOW had moeten regelen. Een andere betrokkene merkt op dat de essentie voor een redelijk bestaan buiten het Statuut is gelaten, en dit terwijl zaken als defensie en buitenlandse aangelegenheden wel

in het Statuut zijn geregeld. Dit klemmt volgens de gesprekspartners te meer nu het voor landen in ontwikkeling lastig is om een stabiele sociale zekerheid te creëren.

De Nederlandse uitleg van het gemaakte onderscheid in AOW-opbouw naar jaren van ingezetenschap binnen en buiten het Europese deel van het Koninkrijk, zoals die naar voren komt in bijvoorbeeld het oordeel van de CGB, is onbegrijpelijk, vindt een andere betrokkene. Deze gesprekspartner vindt het niet te begrijpen waarom dit onderscheid gerechtvaardigd kan worden geacht door de Nederlandse wens om de autonomie op het punt van sociale zekerheid van Suriname te respecteren. Bij die beoordeling is onvoldoende rekening gehouden met de bijzondere context. Er was in 1954, toen het Statuut werd aangenomen, sprake van een ongelijke machtsverhouding en ook in 1975 had Nederland het in feite nog voor het zeggen: Suriname had nog steeds een koloniale economie en was afhankelijk van Nederlandse steun. Mensen zijn naar Nederland vertrokken uit angst voor de sociale onzekerheid die in Suriname met de onafhankelijkheid was ontstaan. In Nederland zijn zij ingezetenen geworden. Nederland heeft dat toegestaan en het is dan ook niet meer dan redelijk hen gelijk met alle Nederlanders een redelijke oudedagsvoorziening te laten hebben.

“Ik ben als Nederlandse geboren, en ben dat altijd gebleven. Op school in Suriname leerde ik alles over Nederland. Ik kwam in januari 1963 naar Nederland; ik weet het nog goed, het was een koude winter. Toen ik 65 jaar werd in 2001, ontving ik bericht van de SVB dat ik 12% minder AOW zou krijgen. Ik ben daartegen in bezwaar gegaan. Ik kreeg de uitleg dat alleen ingezetenen van het Europese deel van het Koninkrijk recht hadden op een volledige AOW-uitkering. Ik vind het een vreselijk gevoel; ik heb altijd hard gewerkt en gestudeerd. Ik heb in Nederland aan alle plichten, zoals belasting betalen, voldaan.”

Zonder enige uitzondering vertellen de betrokkenen niet te hebben geweten dat zij een onvolledige AOW zouden krijgen: ze waren niet

bekend met het onderscheid dat voor de pensioenopbouw wordt gemaakt tussen jaren die mensen in Suriname en in Nederland hebben doorgebracht. Zij leefden in de veronderstelling Nederlander te zijn, met alle daarbij behorende rechten en plichten. Mensen wisten ook niets van de inkoopregeling die het mogelijk maakte om de onvoldoende opgebouwde jaren te compenseren. Betrokkenen hebben aangegeven nooit informatie vanuit de overheid hierover te hebben ontvangen, en vaak pas te ontdekken dat er een AOW-gat was als de brief van de SVB met het kortingspercentage op de mat lag. Een betrokkene vertelde ook over het contrast daarbij met de huidige situatie: toen zijn 22-jarige zoon vanuit Nederland naar het buitenland ging om daar te werken, ontving deze meteen bericht van de SVB en werd hij wél deugdelijk geïnformeerd over de consequenties voor zijn AOW-opbouw.

Betrokkenen benadrukken verder dat de positie van Surinamers in Nederland heel anders is dan die van de andere groepen die de Minister noemt in zijn Kamerbrief van 19 augustus 2020. Suriname en Nederland hebben eeuwenoude banden: eerst was Suriname lange tijd een kolonie van Nederland en in 1954 zijn de Nederlanders van Surinaamse herkomst met het Statuut tot gelijkwaardige mensen ('rijksgenoten') gemaakt. Anders dan bij de voormalige Nederlandse Antillen kwamen in 1975 in een keer tienduizenden mensen uit Suriname naar Nederland, weet een betrokkene zich te herinneren. Volgens deze betrokkene heeft Suriname een derde van haar bevolking zien vertrekken naar andere landen. Bij de onafhankelijkheid hebben deze mensen ook bewust gekozen voor een toekomst in Nederland.

Benadrukt is ook dat deze specifieke discussie rondom de onafhankelijkheid voor de Antillen niet of minder is gevoerd. Daar is niet, zoals dat bij Suriname het geval is, één precies moment aan te wijzen waarop mensen massaal naar Nederland in Europa zijn vertrokken. Andere betrokkenen geven aan dat er juist geen onderscheid kan worden gemaakt tussen Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen, nu er in beide gevallen sprake is van een bijzondere band

met Nederland en van een bijzondere verantwoordelijkheid voor Nederland. Toch geven de meeste gesprekspartners aan dat de situatie voor Nederlanders van Surinaamse herkomst anders is dan die voor Antilliaanse Nederlanders. Dat geldt volgens hen nog sterker voor bijvoorbeeld gastarbeiders van Turkse of Marokkaanse afkomst die in de jaren 70 en 80 naar Nederland zijn gekomen – in dat laatste geval ontbreekt het bijzondere koloniale verleden en het wezenlijke debat over onafhankelijkheid.

Hoewel de aanvullende inkomensvoorziening ouderen (AIO) geen uitdrukkelijk onderdeel uitmaakt van de opdracht van de commissie, hebben verschillende gesprekspartners ook hierover opmerkingen gemaakt. De AIO vult het inkomen aan tot het sociaal minimum voor mensen die een onvolledige AOW-opbouw hebben. Daarmee zou de AIO potentieel een oplossing kunnen vormen voor het ondervonden materiële nadeel van de onvolledige AOW-opbouw van Nederlanders van Surinaamse herkomst, maar zowel materiedeskundigen als een enkele betrokkene hebben uit zichzelf aangegeven de AIO sterk beperkend te vinden. De AIO is gebaseerd op de Participatiewet, vroeger de Bijstandswet, en kent veel regels en voorwaarden om voor de aanvulling op het pensioen in aanmerking te komen. Bij familiebezoek in Suriname, zo gaf een betrokkene aan, is men verplicht om binnen een bepaalde tijd weer naar Nederland terug te keren, omdat voor de AIO als voorwaarde geldt dat mensen maximaal 13 weken per jaar in het buitenland mogen verblijven. In verband daarmee maken relatief weinig Nederlanders van Surinaamse herkomst van deze aanvulling gebruik of ervaren zij die als erg belemmerend, zoals wijlen Winston Kout van het 30 juni-comité aangaf in een position paper dat hij presenteerde bij een rondetafelgesprek van de Vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid op 3 februari 2020.³⁴ De Nederlanders van Surinaamse herkomst ervaren, zo stelde hij, het moeten gebruiken van de AIO bovendien als onrechtvaardig vanwege het feit dat hun AOW-gat te voorkomen was geweest.

34 "Rondetafelgesprek Ouderdomsregelingen" | Tweede Kamer der Staten-Generaal.

“Ik ben in 1955 in Suriname geboren. In augustus 1974 ben ik als 19-jarige naar Nederland gekomen. Toen ik 24 jaar was moest ik in Nederland in militaire dienst en heb ik mijn vrouw en dochter gedurende mijn dienstitijd alleen thuis moeten laten. Ik ben altijd Nederlander geweest en gebleven. Ik ga later dit jaar na 45 jaar te hebben gewerkt met pensioen. Mijn AOW-gat is 8%. Het AOW-gat laat zien dat er sprake is van institutioneel racisme, uitsluiting en ongelijke behandeling. Ik ben ook nooit in de gelegenheid gesteld om het gat te dichten. Ik vind dit een ernstige tekortkoming van de overheid.”

Conclusie van de commissie is dat er enerzijds bij de betrokkenen een groot gevoel van onrechtvaardigheid bestaat, gekoppeld aan een duidelijk en pijnlijk verlies van inkomen waardoor veel mensen leven op of zelfs onder de armoedegrens, terwijl anderzijds de overheid de problematiek reeds tientallen jaren primair vanuit juridisch en financieel perspectief benadert.

7. Afbakening

Een onverplichte tegemoetkoming kan redelijk en behoorlijk zijn, maar zij mag niet op haar beurt leiden tot ongelijke behandeling of discriminatie. Weliswaar heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aangenomen dat onverplichte tegemoetkomingen niet binnen het bereik van het EVRM vallen,³⁵ maar artikel 1 van de Nederlandse Grondwet, het ongeschreven gelijkheidsbeginsel, de Europese gelijkebehandelingswetgeving en de Algemene wet gelijke behandeling verbieden ongerechtvaardigd onderscheid tussen groepen ook. Uit de discussies in de Kamer en de relevante Kamerbrieven blijkt eveneens dat men wil voorkomen dat andere groepen ten onrechte uitgesloten worden van een voorziening als de nu voorgestelde. Dat betekent dat bijzondere aandacht moet worden gegeven aan de vraag of de groep Nederlanders van Surinaamse herkomst die voor de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 naar Nederland zijn gekomen, voldoende scherp kan worden afgebakend en of kan worden gerechtvaardigd dat juist aan deze specifieke groep een onverplichte tegemoetkoming wordt toegekend. In discussies in de Kamer en in recente Kamerbrieven is het belang van het voorkomen van ongerechtvaardigde ongelijke behandeling ook benadrukt.

Naar de mening van de commissie kan de groep van mensen die in aanmerking zou kunnen komen voor een onverplichte tegemoetkoming als volgt worden omlijnd: het gaat om in Nederland woonachtige Nederlanders van Surinaamse herkomst die tussen 1957 en 1975 periode(n) in Suriname hebben gewoond en die voor 25 november 1975 naar Nederland zijn gekomen en zich in Nederland hebben gevestigd.

³⁵ Zie EHRM 8 januari 2008 (ontv. besl.), nr. 9717/05 (*Epstein e.a./België*), EHRM 2008/70 m.nt. M. Davidovic.

De rechtvaardiging voor deze specifieke afbakening kan erin worden gevonden dat bij deze groep sprake is van een unieke combinatie van omstandigheden en kenmerken. In het navolgende gaat de commissie nader in op die omstandigheden en kenmerken. Daaraan voorafgaand merkt de commissie op dat juist deze combinatie van die omstandigheden maakt dat de genoemde groep zich in een duidelijk andere positie bevindt dan andere groepen en personen die kampen met een onvolledige AOW. In het bijzonder acht de commissie de situatie van deze groep onvergelijkbaar met de mensen die vanuit Indonesië naar Nederland zijn gekomen nadat Indonesië in de jaren 40 van de vorige eeuw onafhankelijk werd. Reden daarvoor is dat hun komst ruim voorafging aan de inwerkingtreding van de AOW in 1957 en zij daarmee dus vanaf het begin AOW hebben kunnen opbouwen. Ditzelfde geldt voor de groep van Molukse soldaten en hun gezinnen die in 1951 naar Nederland kwamen.

a) Gelijkwaardig onderdeel geweest van het Koninkrijk der Nederlanden – Nederlandse nationaliteit

Suriname en Nederland delen een lange geschiedenis waarbij Suriname eerst als koloniaal gebied en vervolgens, in 1954, op grond van het Statuut samen met Nederland en met de Nederlandse Antillen een gelijkwaardig onderdeel werd van het Koninkrijk der Nederlanden. Artikel 3, eerste lid onder c van het Statuut bepaalt dat het Nederlanderschap een aangelegenheid van het Koninkrijk is. Het Nederlanderschap wordt bij Rijkswet geregeld. Dat houdt ook in dat er niet verschillende soorten Nederlanders binnen het Koninkrijk zijn.³⁶ Alle mensen die in Suriname woonden en daar geboren waren hadden daardoor de Nederlandse nationaliteit.

³⁶ Bosch 2012, p.1.

b) Onafhankelijkheid, de Toescheidingsovereenkomst en daaruit resulterende verwachtingen

Aan de onafhankelijkheid van Suriname op 25 november 1975 zijn langdurige en intensieve onderhandelingen voorafgegaan. Daarbij is uiteindelijk besloten dat iedereen die Nederlander wenste te blijven, Nederlander mocht blijven en – voor de datum van de onafhankelijkheid – als Nederlander met de daarbij horende rechten en plichten werd toegelaten tot Nederland. Dit werd tussen beide landen vastgelegd in de Toescheidingsovereenkomst. Diegenen die tijdig in Nederland waren aangekomen verwachtten dan ook dat voor hen de AOW zou gelden en realiseerden zich niet dat voor de AOW niet het Nederlanderschap als criterium gold voor de pensioenopbouw.

Daarmee onderscheidt deze groep zich van diegenen die bij de onafhankelijkheid in Suriname bleven en van de situatie in de voormalige Nederlandse Antillen. De groep die in Suriname bleef opteerde daardoor (vooralsnog) niet voor het behouden van de Nederlandse nationaliteit en de daarbij behorende rechten en plichten. Bij de voormalige Nederlandse Antillen heeft een soortgelijk onafhankelijkheidsproces – met de daarbij gemaakte afspraken over nationaliteitskeuze en de gedane uitspraken over de daarbij behorende rechten en plichten – niet plaatsgevonden.

c) Onafhankelijkheid pas ruim na invoering AOW in 1957; ontbreken van ouderdomsvoorziening in Suriname

Na de invoering van de AOW in 1957 werd Suriname op 25 november 1975 onafhankelijk. Dit maakt dat het maximale potentiële AOW-gat – dat is gerelateerd aan het wonen in Suriname tussen 1957 en 1975 – neerkomt op 18 jaar. Suriname heeft pas in 1981, dus jaren na de onafhankelijkheid, een eigen ouderdomsvoorziening geïntroduceerd. Diegenen die voor de onafhankelijkheid als Nederlander naar Nederland zijn gekomen hebben dus geen ouderdomsvoorziening in Suriname op kunnen bouwen. Vanwege hun ingezetenschap in Suriname tot dan toe hebben zij bovendien geen AOW in Nederland op kunnen bouwen.

De voormalige Nederlandse Antillen zijn als Caribisch deel nog steeds met het Koninkrijk verbonden. Daarbij kunnen de Antillianen die op zeker moment naar Nederland zijn gekomen nog wel te maken hebben met het ontbreken van Nederlandse AOW-opbouwjaren voor de tijd dat zij in de Antillen en dus buiten het Europese deel van het Koninkrijk woonden. De consequenties daarvan zijn echter anders omdat de voormalige Nederlandse Antillen sinds 1960 een eigen Ouderdomsvoorziening (AOV) hebben en de Antilliaanse Nederlanders daar wel een AOV hebben kunnen opbouwen.

d) Geen gerichte voorlichting

Rond de onafhankelijkheid heeft de Nederlandse overheid geen gerichte informatie verstrekt aan de betrokkenen over de ingrijpende gevolgen op het punt van de AOW. Ook over de mogelijkheden van inkoop in de AOW is de groep Nederlanders van Surinaamse herkomst nooit actief en gericht geïnformeerd: er is slechts algemene voorlichting geweest. Dit is opvallend gezien de omvang van de groep die in de periode voorafgaand aan de onafhankelijkheid uit Suriname naar Nederland kwam (zo'n 55.000 mensen),³⁷ van wie er veel potentieel een onvolledige AOW-opbouw zouden hebben en gebruik zouden moeten kunnen maken van de (wel bestaande) inkoopregeling.

³⁷ Zie nader bijlage IV.

8. Advies

De vraag aan de commissie is of een juridische grondslag kan worden gevonden die ruimte geeft om gericht en uitsluitend de groep toenmalig rijksgenoten die leefde in Suriname in de periode 1957 tot 1975 en nu langere tijd woonachtig is in Nederland, tegemoet te komen voor hun onvolledige AOW-opbouw.

In het voorgaande is beredeneerd dat bij de Nederlanders van Surinaamse herkomst die in de periode tussen 1 januari 1957 (de inwerkingtredingsdatum van de AOW) en 25 november 1975 (het moment waarop Suriname onafhankelijk werd) naar Nederland zijn gekomen (en toen ook de Nederlandse nationaliteit hadden) en die te maken hebben met een onvolledige AOW-opbouw als gevolg van het feit dat de jaren die zij in het Surinaamse deel van het Koninkrijk hebben doorgebracht niet zijn meegerekend als jaren voor de opbouw van het AOW-pensioen, sprake is van een bijzondere en unieke groep. In de aanloop naar de onafhankelijkheid is Nederlanders van Surinaamse herkomst de mogelijkheid geboden om naar Nederland te komen en zij werden daar toegelaten als Nederlander met de daarbij behorende rechten en verplichtingen. Zij verwachtten dan ook dat ook voor hen de AOW zou gelden en realiseerden zich niet dat voor de AOW niet het Nederlanderschap als criterium gold voor de pensioenopbouw, maar het aantal jaren ingezetenschap in het Europese deel van het Koninkrijk. Vanwege de gebrekkige informatievoorziening door de Nederlandse overheid hoefden zij zich dat ook niet te realiseren.

Zoals in verschillende rechterlijke uitspraken is bepaald heeft de Nederlandse overheid geen bindende, juridische verplichting om de onvolledige pensioenopbouw van deze groep te repareren. Wel is duidelijk uit de diverse Kamerdebatten dat er een wens is om het gevoel van onrechtvaardigheid en de slechte materiële positie waarin deze groep mensen zich bevindt te erkennen. Deze kwestie speelt reeds tientallen jaren en dient op verzoek van de Tweede

Kamer en de overtuiging van de commissie op een door betrokkenen als rechtvaardig ervaren wijze en op zo kort mogelijke termijn adequaat en effectief te worden opgelost.

Zoals in paragraaf 7 uiteen is gezet gaat het hierbij om in Nederland woonachtige Nederlanders van Surinaamse herkomst die tussen 1957 en 1975 periode(n) in Suriname hebben gewoond (en toen ook de Nederlandse nationaliteit hadden) en die voor 25 november 1975 naar Nederland zijn gekomen en zich in Nederland hebben gevestigd. Deze groep telt volgens gegevens van de SVB circa 34.000 personen die nu AOW ontvangen. Het gemiddelde aantal jaren dat voor de Nederlandse pensioenopbouw niet is meegeteld omdat deze jaren in Suriname zijn doorgebracht betreft tussen 8 en 9 jaar. Het gevolg daarvan is dat de AOW-uitkeringen van deze groep momenteel gemiddeld tussen de 16% en 18% worden gekort.³⁸ De komende vijf jaren bereiken nog eens circa 9.500 leden van deze groep de AOW-gerechtigde leeftijd. Doordat zij jonger zijn hebben zij minder lang in Suriname gewoond voordat ze (voor 1975) naar Nederland zijn gekomen; in hun geval bedraagt de korting op de uitkering gemiddeld 4%.

Gelet op de bijzondere geschiedenis en context van de komst van deze mensen naar Nederland, de unieke situatie van deze specifieke groep en het gevoelde onrecht, ziet de commissie goede gronden om de hierboven gedefinieerde groep een onverplichte tegemoetkoming aan te bieden. Naar de mening van de commissie zou de meest geëigende weg hierbij zijn om tot een regeling te komen die er in materiële zin op neerkomt dat voor de genoemde groep de jaren van hun ingezetenschap in het toen Surinaamse deel van het Koninkrijk ten behoeve van de AOW-opbouw worden gerekend als jaren van ingezetenschap in Nederland en dit vanaf 1 juli 2021 en naar de toekomst toe. De commissie adviseert de regeling in

³⁸ De kortingspercentages zijn gebaseerd op een rekenkundige exercitie en kunnen in individuele gevallen anders uitvallen.

te laten gaan op 1 juli 2021 (een belangrijke dag voor iedereen die een band heeft met Suriname) voor al diegenen die dan in leven zijn en de pensioengerechtigde leeftijd hebben, of op het moment dat zij de pensioengerechtigde leeftijd zullen bereiken. Dit heeft als consequentie dat diegenen die nu AIO ontvangen vanwege een door hun Koninkrijksjaren in Suriname onvolledige AOW, met het ingaan van de geadviseerde regeling geen aanspraak meer kunnen maken op die AIO-uitkering.

De commissie is van oordeel dat een wettelijke grondslag voor het introduceren van een dergelijke regeling nodig is, ondanks het feit dat sprake is van een onverplichte tegemoetkoming.³⁹ De vorm waarin een dergelijke regeling wordt gegoten kan nader worden bepaald. Uiteraard zal daarbij ook een uitvoeringstoets moeten plaatsvinden door de SVB.

De commissie adviseert hiernaast een eenmalig financieel belastingvrij gebaar - uitsluitend bestemd voor de betrokkenen zelf - voor zover het gaat om mensen die voor de door de commissie bepleite ijkdatum van 1 juli 2021 al pensioengerechtigd waren. Volgens de commissie is dat gebaar op zijn plaats met het oog op de erkenning en herkenning van de bijzondere situatie waarin deze groep nu al jaren verkeert.

De commissie is ook gevraagd te expliciteren welke risico's aan het advies verbonden zijn. Het belangrijkste risico is dat andere groepen eveneens aanspraak maken op de onverplichte tegemoetkoming willen maken. Volgens de commissie is dat risico zeer beperkt, juist omdat er sprake is van een unieke combinatie van omstandigheden. In paragraaf 7 van dit advies is die unieke combinatie nader onderbouwd.

³⁹ Zie reeds De Graaf 2012.

Verder merkt de commissie nog op dat bij iedere begrenzing grensgevallen zijn, en er mensen net buiten vallen. Zo zal dat ook aan de orde kunnen zijn binnen de groep van Nederlanders van Surinaamse herkomst die nu met een onvolledige AOW in Nederland wonen. Zij die na 25 november 1975 naar Nederland zijn gekomen, vallen er bijvoorbeeld buiten. Bovendien is er een enkeling die gebruik zal hebben gemaakt van een inkoopregeling. Diegenen die nog of weer in Suriname wonen vallen eveneens buiten het advies. Zij die een onvolledige AOW hebben vanwege het feit dat zij tussentijds buiten Nederland en/of (voor 1975) buiten Suriname hebben gewoond, worden voor die jaren – gelijk dat het geval is bij andere Nederlanders – niet gecompenseerd. In overweging wordt gegeven een commissie in te stellen die een nader in te vullen hardheidsclausule kan gaan hanteren.

Voor de volledigheid merkt de commissie op dat haar aanbevelingen de status hebben van een advies. Aan dit advies kunnen geen rechten worden ontleend. De commissie gaat er van uit dat de overheid het hiervoor genoemde advies voortvarend oppakt, zeker gezien de hoge leeftijd van de betrokkenen en vanwege het feit dat deze problematiek nu al tientallen jaren speelt.

9. Q&A

1. Ik ben in Suriname geboren en in 1975 naar Nederland gekomen. Van 1985-1995 woonde ik in Amerika. Heb ik recht op 100% AOW?

Nee, de jaren dat u in Amerika woonde tellen niet mee. Dat geldt voor alle Nederlanders die gedurende de periode van AOW-opbouw in het buitenland wonen. De jaren die u in Suriname heeft gewoond na uw 15e jaar tellen – wanneer ons advies ook daadwerkelijk wordt overgenomen – wel mee voor de opbouw van uw AOW, zodat u alleen vanwege uw jaren in Amerika een korting van 20% van uw AOW heeft.

2. Ik ben een Nederlander van Turkse afkomst en ben 66 jaar. Ik heb een AOW-gat. Kom ik in aanmerking voor een onverplichte tegemoetkoming?

Nee, door een bijzondere combinatie van factoren vormen Nederlanders van Surinaamse herkomst die voor de onafhankelijkheid van Suriname naar Nederland zijn gekomen een aparte groep die wel hiervoor in aanmerking komt. Nederlanders van bijvoorbeeld Turkse of Marokkaanse afkomst vallen niet onder ons advies.

3. Ik ben geboren in Nederland en diende daar als TRIS-militair. Mijn vrouw heb ik daar leren kennen; zij werd in Suriname geboren en zij werkte daar voor een Nederlandse organisatie. In 1970 is zij naar Nederland verhuisd. Waarom wordt mijn vrouw gekort op haar AOW? Ze was toch Nederlander?

Zij was inderdaad Nederlander, maar in 1954 is tijdens de kamerbehandeling van de AOW bepaald dat AOW alleen wordt opgebouwd door Nederlanders in Nederland. Voor 1970 was uw vrouw niet in Nederland. Daarom heeft zij nu geen volledige AOW. Wanneer ons advies wordt overgenomen tellen de Koninkrijksjaren die uw vrouw in Suriname heeft gewoond (vanaf haar 15e jaar) wel mee voor de opbouw van haar AOW.

4. Ik ben in Suriname geboren en ben in 1975 naar Nederland gekomen. Ik heb tot 1980 in Nederland gewoond. Ik ben daarna weer teruggegaan naar Suriname en woon daar nu ook nog. Ik heb nog steeds de Nederlandse nationaliteit. Heb ik recht op de onverplichte tegemoetkoming van het advies?

Nee. Ons advies richt zich op de Nederlanders van Surinaamse herkomst die op de peildatum van 1 juli 2021 in Nederland wonen (en die voor de datum van onafhankelijkheid in Nederland zijn komen wonen).

5. In Nederland wonen ook mensen die uit Indonesië, de Molukken of Nieuw-Guinea komen. Komen zij in aanmerking voor een onverplichte tegemoetkoming?

Nee. De omstandigheden zijn anders. Het Statuut van 1954 is gesloten tussen Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen. Iedereen in Suriname had de Nederlandse nationaliteit. Ook zijn specifieke afspraken gemaakt met Suriname bij de onafhankelijkheid. Indonesië is daarnaast al onafhankelijk geworden voordat de AOW bestond. Wanneer personen uit Indonesië in verband met de onafhankelijkheid naar Nederland kwamen, konden ze vanaf 1957 als ingezetene van Nederland AOW opbouwen. Ook voor mensen uit de Molukken geldt dat zij voor de invoering van de AOW naar Nederland zijn gekomen, zodat er voor hen geen te korte periode van ingezetenschap is waardoor zij minder AOW hebben opgebouwd.

Nieuw-Guinea is weliswaar na invoering van de AOW onafhankelijk van Nederland geworden, maar bij de overdracht van Nieuw Guinea aan de Verenigde Naties en later aan Indonesië is geen toescheidingsovereenkomst gesloten. Er is mede daarom sprake van een andere situatie dan voor de groep mensen waarop ons advies ziet.

6. Bij het ingaan van de AOW op 1 januari 1957 was ik al 15 jaar oud. Er is iets geregeld voor een dergelijk geval. Wijzigt dat door uw advies?

Nee, die regeling verandert niet. Wanneer u bij de invoering van de AOW in 1957 al 15 jaar was kon u de voor de volledige AOW benodigde vijftig jaren pensioenopbouw hoe dan ook niet volmaken. Daarom is destijds een overgangsregeling getroffen waardoor de jaren tussen uw 15e verjaardag en 1 januari 1957 mee mogen tellen als aan drie voorwaarden wordt voldaan:

(1) in Nederland wonen;

(2) de Nederlandse nationaliteit hebben;

(3) na de 59ste verjaardag gedurende zes jaren in Nederland, de Nederlandse Antillen of Aruba hebben gewoond, dus de laatste zes jaar voor uw AOW. Met het Besluit gelijkstelling van wonen buiten het Rijk met wonen binnen het Rijk van 3 december 1985 (Staatsblad 1985, 632) wordt het wonen in Suriname (tussen uw 15e jaar en 1 januari 1957, en voor de zes jaar voor ingang van uw AOW) in sommige gevallen gelijkgesteld met het wonen in Nederland. Bij de SVB is over deze regeling meer informatie te verkrijgen. Ons advies verandert op zich niets aan die regeling, maar kan mogelijk leiden tot het meetellen van (meer) jaren in Suriname voor uw AOW-opbouw in Nederland.

7. Het is toch onrechtvaardig dat de AOW per 1 januari 1990 is gewijzigd, want daardoor komt het dat de in Suriname geboren Nederlanders op de AOW worden gekort?

Nee, dit komt niet daardoor. Dit gold daarvoor ook al. Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel van de AOW in 1957 is al gezegd dat ingezetene iedereen is die in het Rijk in Europa (dus in Nederland) woont. In de rechtspraak daarna is dat steeds bevestigd. De wijziging van 1990 was geen echte wijziging, maar alleen het duidelijk vastleggen van een regel die al vanaf 1 januari 1957 gold.

8. In het advies staat dat de onverplichte tegemoetkoming pas vanaf 1 juli 2021 geldt, maar ik heb al heel lang een onvolledige AOW. Waarom is er geen terugwerkende kracht?

Als het advies wordt opgevolgd en een regeling wordt getroffen waardoor de Koninkrijksjaren die mensen in Suriname hebben doorgebracht in materiële zin vanaf 1 juli 2021 worden meegeteld voor hun AOW-opbouw, wordt deze groep vanaf 1 juli 2021 en naar de toekomst toe in dezelfde positie gebracht als de mensen die in deze periode in Nederland hebben gewoond. Daarnaast adviseert de commissie een eenmalig financieel gebaar voor zover het gaat om mensen die voor 1 juli 2021 al pensioengerechtigd waren. Volgens de commissie is dat gebaar op zijn plaats met het oog op de erkenning en herkenning van de bijzondere situatie waarin deze groep al jaren verkeert. De commissie is van mening dat een dergelijke, tweeledige regeling voldoende is om tegemoet te komen aan het gevoelde onrecht en de bijzondere situatie van deze groep. De commissie heeft bij haar advies bovendien meegewogen dat de uitvoering van een regeling met terugwerkende kracht veel tijd zal kosten en uiterst complex en praktisch nagenoeg onuitvoerbaar is. Dit is niet in het belang van de doelgroep.

9. Mijn vraag staat er niet bij! Ik heb het advies gelezen en wil mijn geld hebben. Wanneer staat het op mijn rekening? Kan ik de commissie bellen of mailen om mij hiervoor aan te melden?

Nee, dat kan niet. Dit is een advies van de commissie dat is uitgebracht aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het moet nog ambtelijk en politiek worden behandeld en pas daarna wordt besloten of en, zo ja, wat er gaat veranderen in uw AOW-uitkering. U zult wanneer de politiek een positief besluit heeft genomen daar een bericht over ontvangen. U kunt intussen de nieuwberichten hierover volgen.

Bijlagen

I: Samenstelling commissie Onverplichte tegemoetkoming ouderen van Surinaamse herkomst | Commissie Sylvester

Dr. J.J. (Joyce) Sylvester

Substituut ombudsman bij de Nationale ombudsman en voorheen senator en (waarnemend) burgemeester.

Prof. mr. J.H. (Janneke) Gerards

Hoogleraar fundamentele rechten, Universiteit Utrecht.

Mr. dr. R.K. (Rob) Visser

Voormalig secretaris van de Raad van State, voorheen Executive Director EASO en Directeur-Generaal, Ministerie van Justitie.

II: Instellingsbesluit

Instellingsbesluit van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, van 30 april 2021, nr. 2021-0000064975, tot instelling van de adviescommissie Onverplichte tegemoetkoming ouderen van Surinaamse herkomst

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; handelende in overeenstemming met het gevoelen van de ministerraad;

Gelet op artikel 6, eerste lid, van de Kaderwet adviescolleges; Besluiten:

Artikel 1

Er is een adviescommissie Onverplichte tegemoetkoming ouderen van Surinaamse herkomst.

Artikel 2

De adviescommissie heeft tot taak na te gaan of er een juridische grondslag kan worden gevonden die ruimte geeft om gericht en uitsluitend de groep toenmalig rijksgenoten die leefde in Suriname in de periode 1957 tot 1975 en nu langere tijd woonachtig is in Nederland, tegemoet te komen voor hun onvolledige AOW-opbouw. De commissie wordt gevraagd te expliciteren welke risico's hieraan verbonden zijn en te onderzoeken of er een objectieve rechtvaardiging bestaat om genoemde groep wel te compenseren en andere groepen met een AOW-gat niet.

Artikel 3

De commissie bestaat uit een voorzitter en ten hoogste vier andere leden.

¹ Kamerstukken II 2020/21, 20 361, nr. 183

Artikel 4

1. De commissie brengt haar advies uit voor 1 juli 2021 aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
2. Na het uitbrengen van het advies is de commissie opgeheven.

Artikel 5

De archiefbescheiden van de commissie worden na haar opheffing of, zo de omstandigheden daartoe eerder aanleiding geven, zoveel eerder, overgebracht naar het archief van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Artikel 6

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin het wordt geplaatst en vervalt vier weken na het uitbrengen van het advies.

Artikel 7

Dit besluit wordt aangehaald als: Instellingsbesluit Adviescommissie Onverplichte tegemoetkoming ouderen van Surinaamse herkomst.

Dit besluit zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

W. Koolmees

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

R.W. Knops

TOELICHTING**Inleiding**

Ruim 30.000 Nederlanders van Surinaamse herkomst die van 1957 tot 1975 in Suriname hebben gewoond, waren over deze periode niet voor de AOW in Nederland verzekerd, omdat zij tijdens deze periode geen ingezetene waren van Nederland en in Nederland geen AOW opbouwden. Daar deze groep mensen vóór 1975 (deels) geen AOW in Nederland heeft opgebouwd, ontvangen zij geen volledige AOW-uitkering na hun pensionering. Om AOW op te bouwen, moeten mensen ingezetene zijn van Nederland. Dat was deze groep niet van 1957 tot 1975.

Juridische achtergrond

In mijn brief van 19 augustus 2020¹ heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd over de achtergrond van de onvolledige AOW opbouw van de Surinaamse Nederlanders, de juridische en financiële achtergronden van de problematiek en de juridische gevolgen van mogelijke oplossingsrichtingen.

In deze brief heb ik aangegeven dat Nederlanders van Surinaamse herkomst die van 1957 tot 1975 in Suriname hebben gewoond, over deze periode niet voor de AOW in Nederland verzekerd waren, omdat zij tijdens deze periode geen ingezetene waren van Nederland en in Nederland geen AOW opbouwden. In artikel 3 van het Statuut voor het Koninkrijk is vastgelegd welke onderwerpen aangelegenheden zijn van het Koninkrijk als geheel. De sociale zekerheid staat daar niet bij. Dit betekent derhalve dat de afzonderlijke onderdelen van het Koninkrijk elk vanaf 1954 voor het socialezekerheidsstelsel van de eigen inwoners verantwoordelijk zijn.

Na hun verhuizing naar Nederland zijn de Surinaamse Nederlanders als ingezetene van Nederland voor de AOW in Nederland verzekerd,

¹ Kamerstukken II 2020/21, 20 361, nr. 183.

waardoor zij AOW opbouwden en ook AOW-premie in Nederland gingen betalen. Na pensionering ontvangen ze in Nederland AOW over de opgebouwde jaren als ingezetene.

Zowel de Centrale Raad van Beroep (hierna: de Raad) als de Commissie Gelijke Behandeling (nu: College voor de Rechten van de Mens) hebben zich uitgesproken over het systeem van oudedagvoorziening in Nederland. Net als bij de andere volksverzekeringen is een voorwaarde voor verzekering dat een persoon ingezetene is in Nederland. Het systeem maakt geen onderscheid naar nationaliteit. De Raad en de Commissie hebben gesteld dat er een objectieve rechtvaardiging is voor het onderscheid dat wordt gemaakt tussen een ingezetene van het Europees deel van het Koninkrijk en een ingezetene van een deel van het Koninkrijk buiten Europa. In een arrest van de Hoge Raad (HR) uit 1959 heeft de HR geoordeeld dat destijds in betrokken wetgeving met het Rijk werd bedoeld het deel van het Koninkrijk in Europa.

De Raad geeft in een uitspraak uit 2016 aan dat het Statuut van het Koninkrijk voorschrijft dat de onderdelen van het Koninkrijk zelf zorgdragen voor de sociale zekerheid. Daarnaast heeft de Raad zich uitgesproken over een ongerechtvaardigd onderscheid naar woonplaats tussen Nederlanders die na invoering van de AOW in 1957 een periode in Suriname hebben gewoond, en andere Nederlanders. Daarover heeft de Raad geoordeeld dat een beroep op het verbod van discriminatie naar woonplaats niet slaagt. De afbakening van de kring van verzekerden van de volksverzekeringen tot ingezetenen is toelaatbaar.

De Commissie Gelijke Behandeling was in 2007 van oordeel dat er sprake is van een objectieve rechtvaardiging voor het criterium ingezetene in de AOW, dat wil zeggen dat er een legitiem doel voor het onderscheid bestaat en dat het gehanteerde middel passend en noodzakelijk is. Hierbij is van belang dat Nederland

enerzijds de autonomie van Suriname op het punt van de sociale zekerheid wenste te respecteren. Anderzijds heeft de wetgever een houdbare ouderdomspensioenregeling willen ontwerpen, waarbij de solidariteit en betaalbaarheid zijn gegarandeerd. De aanspraken worden immers gefinancierd door middel van een omslagstelsel waarbij de premie wordt opgebracht door alle ingezetenen die in Nederland loon- en inkomstenbelasting betalen. Voorts biedt de ingezetene aansluitingspunten om vast te stellen welke bedragen op enigerlei moment nodig zullen zijn om de aanspraken te kunnen honoreren en is er door het ingezetenschap een band tussen hen die een aanspraak opbouwen en hen die de aanspraak financieren. Hieruit volgt dat Nederland niet onrechtmatig heeft gehandeld door onderscheid te maken tussen een ingezetene van het Europees deel van het Koninkrijk en een ingezetene van een deel van het Koninkrijk buiten Europa. Nederland heeft namelijk niet de verplichting om burgers die geen volledige AOW hebben opgebouwd, na pensionering toch een volledige AOW uit te betalen.

Taakopdracht commissie

De vraag die nu voorligt is of het mogelijk is de Surinaamse Nederlanders als onverplichte tegemoetkoming een volledige AOW-uitkering of een compensatie in Nederland toe te kennen, zonder dat daarbij ook andere groepen onbedoeld aanspraak kunnen maken op dezelfde tegemoetkoming. De commissie wordt gevraagd te expliciteren welke risico's hieraan verbonden zijn en te onderzoeken of er een objectieve rechtvaardiging bestaat om genoemde groep wel te compenseren en andere groepen met een AOW-gat niet.

Tijdens het notaoverleg over AOW-onderwerpen in de Tweede Kamer op 15 oktober 2020 heeft het Kamerlid Van Weyenberg (D66) hierover een motie² ingediend, die met Kamerbrede steun is aangenomen. In deze motie wordt de regering verzocht wordt om

² Kamerstukken II, 2020/21, 29 389, nr. 103.

een adviescommissie van wijzen in te stellen die nogmaals nagaat of er geen juridische grondslag kan worden gevonden die ruimte geeft om gericht en uitsluitend deze groep toenmalig rijksgenoten die leefde in Suriname in de periode 1957 tot 1975 en nu langere tijd woonachtig is in Nederland, tegemoet te komen voor hun onvolledige AOW-opbouw. Met het instellen van de commissie komen wij tegemoet aan de kamerbrede wens van de Tweede Kamer.

De Tweede Kamer heeft in de motie expliciet verzocht om een speciale commissie die zich over het vraagstuk gaat buigen. Het voorleggen van het vraagstuk aan bijvoorbeeld het College van de rechten van de mens ligt alleen om die reden al niet voor de hand. Voorts heeft dit College zich al eerder uitgesproken over de juridische verplichting om deze groep mensen tegemoet te komen. Bovendien is advisering door een bestaand adviescollege niet opportuun, omdat er geen ander onafhankelijk adviescollege is dat inhoudelijk op dit onderwerp kan adviseren. Het gaat hier om een onverplichte tegemoetkoming welke een andere benadering vergt dan uitsluitend toetsing aan de bestaande regelgeving.

In het geval een bestuursorgaan aan een groep burgers een onverplichte tegemoetkoming toekent, dan dient het bestuursorgaan er ook rekening mee te houden dat ook andere groepen op grond van het beginsel van gelijke behandeling een beroep kunnen doen op deze tegemoetkoming als de eerste groep niet op basis van objectieve criteria kan worden onderscheiden van de andere groepen. Dit kan verstrekkende juridische, beleidsmatige en financiële gevolgen met zich meebrengen.

In mijn brief van 19 augustus 2020 ben ik hierop ingegaan en heb ik aangegeven dat geen onderscheid gemaakt kan worden op basis van objectieve criteria tussen de groep Nederlanders van Surinaamse herkomst die tussen 1957 en 1975 in Suriname woonden, en andere onderdanen van het Koninkrijk die niet in

Nederland, maar elders in het Koninkrijk ingezetene waren vanaf 1957 tot heden. Voorts heb ik in de brief geconcludeerd dat het aannemelijk is dat het recht op gelijke behandeling zich dan ook uitstrekt tot personen die slechts korte tijd in Nederland hebben gewoond en in die tijd dus een zeer beperkte AOW hebben opgebouwd. Als gevolg hiervan zou de huidige vormgeving van de AOW als opbouwverzekering in het geding komen. Het besluit is opgesteld met inachtneming van de Kaderwet adviescolleges. Dit betekent dat in het besluit niet is opgenomen hetgeen reeds in de Kaderwet is geregeld ten aanzien van eenmalige adviescommissies.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
W. Koolmees

III: Bronnenlijst

Literatuur

- A. de Kom (1934), *Wij slaven van Suriname*, Amsterdam: Contact
- A. Helman (1982), *Avonturen aan de Wilde Kust, De geschiedenis van Suriname en zijn buurlanden*, Amsterdam: Uitgeverij Luitingh-Sijthoff B.V.
- G. Beets (2002), *'De demografische geschiedenis van de Indische Nederlanders'*, Den Haag: Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut
- D.P. van den Bosch (2012), *Toescheiding van nationaliteit*, Digitale publicatiereeks Recht en Overheid, Den Haag: Academie voor Overheidsjuristen, Academie voor Wetgeving
- K.J.D. de Graaf (2012), *'Over het bestuursrechtelijke karakter van onverplicht tegemoetkomen'*, in: T. Barkhuysen, W. den Ouden & M. Tjepkema (red.), *Coulant Compenseren? Over overheidsaansprakelijkheid en rechtspolitiek*, Alphen a/d Rijn: Wolters Kluwer, p. 517-534
- A.F.M. Brenninkmeijer, N. van der Bijl & Y.M. van der Vlugt (2012), *'Schadevergoeding en excuses vanuit het perspectief van de behoorlijkheid, een schadeclaim als motie van wantrouwen'*, in: T. Barkhuysen, W. den Ouden & M.K.G. Tjepkema (red.), *Coulant compenseren? Over overheidsaansprakelijkheid en rechtspolitiek*, Alphen a/d Rijn: Wolters Kluwer, p. 97-107
- H. Buddingh' (2012), *De geschiedenis van Suriname*, Amsterdam: Uitgeverij Nieuw Amsterdam
- G.R. de Groot, *'Rijkswet op het Nederlanderschap'*, in: *Groene Serie Personen- en familierecht*, Alphen a/d Rijn: Wolters Kluwer, aant. 10.7 – 10.10.5
- G.R. de Groot & M. Tratnik (2020), *Nederlands nationaliteitsrecht, Monografieën privaatrecht nr. 14*, Alphen a/d Rijn: Wolters Kluwer
- G. Jones (2007), *Tussen Onderdanen, Rijksgenoten, en Nederlanders. Nederlandse politici over burgers uit Oost & West en Nederland, 1945-2005*, Amsterdam: Rozenberg
- C. Laarman (2013), *Oude onbekenden: Het politieke en publieke debat over postkoloniale migranten in Nederland, 1945-2005*, Hilversum: Uitgeverij Verloren BV
- A.M. Keppel (2015), *'De onverplichte tegemoetkoming, een probleemverkenning vanuit democratisch-rechtsstatelijk perspectief'*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers
- J. Pronk (2020), *Suriname: Van wingewest tot natiestaat*, Volendam: LM Publishers.

Rechtspraak

- EHRM 8 januari 2008 (ontv.besl.), nr. 9717/05 (*Epstein e.a./België*),
«EHRC» 2008/70 m.nt. M. Davidovic
- Hoge Raad 25 maart 1959, BNB 1959/162
- Hoge Raad 17 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:256
- Centrale Raad van Beroep 1 april 2016, ECLI:NL:CRVB:2016:1225
- Centrale Raad van Beroep 8 januari 2021, ECLI:NL:CRVB:2021:57
- Commissie Gelijke Behandeling (thans College voor de Rechten van de Mens)
11 januari 2007, oordeel 2007-4, via <https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2007-4>

Wetgeving

- Wet houdende aanvaarding van een Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, *Staatsblad* 1954, nr. 503
- Proclamatie houdende plechtige afkondiging van de nieuwe rechtsorde voor het Koninkrijk, *Staatsblad* 1954, nr. 596
- Wet inzake een algemene ouderdomsverzekering (Algemene Ouderdomswet), nr. 281
- Landsverordening Algemene Ouderdomsverzekering (Nederlandse Antillen) (1960), regelende een algemene, de gehele bevolking omvattende, verplichte verzekering tegen geldelijke gevolgen van ouderdom, P.B. 1960, 83
- Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Suriname, *Tractatenblad* 1975, nr. 132
- Overeenkomst inzake het verblijf en de vestiging van wederzijdse onderdanen, Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en Suriname, *Tractatenblad* 19751133 en 1977138
- Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden, het Koninkrijk België en het Groothertogdom Luxemburg, enerzijds, en de Republiek Suriname, anderzijds, inzake de afschaffing van de visumplicht, *Tractatenblad* 1975, nr. 139
- Overeenkomst inzake de binnenkomst en het verblijf van wederzijdse onderdanen, Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Suriname, *Tractatenblad* 1981135
- Wet tot instelling van een Algemeen Oudedagsvoorzieningsfonds (Suriname), S.B. 1981 no. 30
- Grondwet van de Republiek Suriname, S.B. 1987 no. 116

- Besluit gelijkstelling van wonen buiten het rijk met wonen binnen het rijk (Algemene Ouderdomswet), *Staatsblad* 1985, nr. 632
- Wet tot wijziging van de tekst van de Algemene Ouderdomswet, *Staatsblad* 1989, nr. 127
- Protocol tot wijziging van de op 25 november 1975 te Paramaribo ondertekende Toescheidingsovereenkomst inzake nationaliteiten tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Suriname, *Tractatenblad* 1994, nr. 280

Parlementaire stukken

- Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel voor een algemene ouderdomsverzekering, *Kamerstukken II* 1954/55, 4009, nr. 3
- Gewijzigd voorstel Wet aanpassing uitkeringsregelingen overheveling opslagpremies, *Kamerstukken II* 1988/89, 20855, nr. 27
- Bijlage bij Kamerstuk, Notitie 'Inkoopregeling AOW', *Kamerstukken II* 2007/08, 29389, nr. 11
- Brief van de Staatssecretaris van SZW van 19 april 2007 over onvolledige AOW bij Nederlanders van Surinaamse herkomst, *Kamerstukken II* 2007/08, 29549, nr. 13
- Brief van de Minister van SZW van 5 oktober 2017 over AOW en Suriname, *Kamerstukken II* 2017/18, 20361, nr. 179
- Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2019; Verslag houdende een lijst van vragen en antwoorden, *Kamerstukken II* 2018/19, 35 000 XV, nr. 11
- Brief van de Minister van SZW van 19 augustus 2020 over Suriname en de toekomst van het pensioenstelsel, *Kamerstukken II* 2019/20, 20361, nr. 183
- Vragen van de leden Van Weyenberg (D66) en Slootweg (CDA) aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de gedeeltelijke AOW-opbouw van in Nederland wonende mensen met een Surinaamse achtergrond (ingezonden 22 januari 2020) en antwoord van Minister Koolmees (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) (ontvangen 19 augustus 2020), *Aanhangsel Handelingen II*, 2019/20, nrs. 3720 en 1778
- Motie Van Weyenberg c.s. over vergrijzing en het integrale ouderenbeleid, *Kamerstukken II* 2020/21, 29389, nr. 103
- Brief van Minister van SZW van 5 februari 2021, Reactie op motie Van Weyenberg over onvolledige AOW opbouw Surinaamse Nederlanders (2021-0000027321)

Rapporten, adviezen en rondetafelgesprekken

- Sociaal Economische Raad (SER) (2000), *Advies inzake Onvolledige AOW-opbouw, uitgebracht aan de voorzitter van de Tweede Kamer*, publicatienummer 5, 19 mei 2000
- Petitie van Coördinatiegroep AOW SurNeds, aangeboden op 19 juni 2007 te Den Haag aan de Regering en de leden van de Eerste en Tweede Kamer, over de AOW-toepassing ten aanzien van ingezetenen van de (voormalig) koloniën van Nederland
- Nationale Ombudsman (2009), *Schadevergoedingswijzer, Zestien spelregels voor behoorlijk omgaan met schadeclaims*, bijlage bij de rapporten 'Behoorlijk omgaan met schadeclaims' (rapport 2009/135 van 24 juni 2009) en 'Behoorlijk omgaan met schadeclaims door gemeenten' (rapport 2011/025 van 15 februari 2011) van de Nationale ombudsman, via www.nationaleombudsman.nl
- Volkspetitie namens het 30 juni Comité: 'Caravaan Reparatie AOW-gat gaat naar Den Haag', aangeboden op 6 februari 2018 aan de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en aan de Nederlandse regering
- Open brief 30 juni Comité van 18 februari 2018 aan het College van B&W Gemeente Amsterdam
- Open brief 30 juni Comité van 30 juni 2018 aan het College van B&W Gemeente Amsterdam
- Open brief 30 juni Comité van 5 september 2018 aan het College van B&W Gemeente Amsterdam
- Open brief 30 juni Comité van 26 november 2018 aan het College van B&W Gemeente Rotterdam
- Brede monitor armoederegelingen van 18 maart 2019, document van de Gemeente Amsterdam
- Brief van de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht aan de Staatssecretaris van SZW van 18 maart 2019 betreffende reparatie onvolledige AOW Surinamers en Antillianen in Nederland

Brief van 30 juni Comité aan wethouder en de leden van de Commissie Werk & Inkomen Gemeente Amsterdam van 14 mei 2019

Brief van de Minister van SZW van 26 juni 2019 aan dhr. R. Groot Wassink, wethouder Sociale Zaken, Amsterdam (2019-0000082987)

Algemene Rekenkamer (2019), *Rapport ouderdomsregelingen ontleed*, op 13 november 2019 aangeboden aan de Tweede Kamer

Petitie van Het Overkoepelend Orgaan Bestrijding AOW-gat Surinaamse (ex-) Koninkrijksenoten, 28 januari 2020 aangeboden aan de Nederlandse regering en de leden van de Eerste en Tweede Kamer, in ontvangst genomen door een afvaardiging van de Vaste 2e Kamercommissie SZW.

Rondetafelgesprek: "Rondetafelgesprek Ouderdomsregelingen" | Tweede Kamer der Staten-Generaal, 3 februari 2020, met bijdragen van W. Kout en G. Vonk

Position paper W. Kout, 30 juni comité, ten behoeve van Rondetafelgesprek Tweede Kamer, 3 februari 2020

Brief van de Stichting Nationaal Monument Nederlands Slavernijverleden (optredende als adviseur van de organisatie HOOB) van 17 april 2020 aan de Tweede Kamerleden, ontvangers van de AOW-gat petitie

Brief van de Stichting Nationaal Monument Nederlands Slavernijverleden van 17 september 2020 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer en de fractiewoordvoerders van het Tweede Kamer Overleg

AOW-onderwerpen | Debat Gemist (tweedekamer.nl), 15 oktober 2020

Digitale bronnen

Radio Oranje 7 december 1942, Rede van Koningin Wilhelmina over de Rijksstructuur: de 7 December Rede - 1 van Beeld en Geluid'
<https://soundcloud.com/beeldengeluid/radio-oranje7-dec-1942-rede>

Hoe kan ik als Surinamer (oud-Nederlander) de Nederlandse nationaliteit terugkrijgen? | Rijksoverheid.nl
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/nederlandse-nationaliteit/vraag-en-antwoord/hoe-krijgen-surinamers-oud-nederlanders-de-nederlandse-nationaliteit-terug>

Antillen: wat er verandert | NOS
<https://nos.nl/artikel/190167-antillen-wat-er-verandert>

70 jaar Molukkers in Nederland - Andere Tijden
<https://www.anderetijden.nl/artikel/81/65-jaar-Molukkers-in-Nederland>

Leven in koloniaal Suriname - Andere Tijden
<https://anderetijden.nl/aflevering/14/Leven-in-koloniaal-Suriname---deel-1>

Leven in koloniaal Suriname - deel 2 - Andere Tijden
<https://www.anderetijden.nl/programma/1/Andere-Tijden/aflevering/15/Leven-in-koloniaal-Suriname---deel-2>

Onafhankelijkheid Suriname in 1975 - Parlement.com
https://www.parlement.com/id/vhnm7lcrw/onafhankelijkheid-suriname_in_1975

1975 Uittocht na Surinaamse onafhankelijkheid - Stadsarchief Amsterdam
<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/themasites/amsterdam-migratiestad/1975-uittocht-surinaamse/>

Overig

Beschikking SVB d.d. 20 april 2001 op het bezwaarschrift van een belanghebbende tegen beslissing SVB om in verband met niet verzekerde tijdvakken een korting van 13% op AOW toe te passen, registratienummer RD 27835-0 en het verslag van de hoorzitting van 17 oktober 2001

Proces-Verbaal van de openbare zitting van de Centrale Raad van Beroep, 8 januari 2016, registratienummer 14/2851 AOW

Toespraak Henk Lalji op Manifestatie Reparatie AOW van 18 februari 2018

Resumé presentatie B.A. Biekman van 13 juni 2018 aan BBGO-delegatie

30 juni Comité, 'Reparatie AOW-gat Karavaan vertrekt naar Den Haag', persbericht 1 juli 2018

30 juni Comité, 'Caravaan Reparatie AOW-gat vertrekt naar Den Haag', persbericht 5 september 2018

Inspreekbeurt H. Lalji voor de Raadscommissie Werk, Inkomen & Onderwijs Gemeente Amsterdam inzake Reparatie AOW-gat van 5 september 2018

HOOB, 'Waar staat HOOB voor', document van 22 januari 2019

Brief van Stichting Nationaal Monument Nederlands Slavernijverleden van 29 februari 2020 aan J. Pronk

Brief van B.A. Biekman van 20 augustus 2020 aan J. Pronk

Gedachten van B. Monkou bij het AOW-Kamerstuk van 15 september 2020

HOOB, 'Na 40 jaar eindelijk positieve ontwikkeling in dossier AOW-gat Surinaamse (ex)Koninkrijksenoten', persbericht oktober 2020

Stichting Nationaal Monument Nederlands Slavernijverleden,

'Tabel berekening benadeling per jaar'

Raadscommissie Werk, Inkomen en Onderwijs, gemeente Amsterdam (ongedateerd),

Bijdrage Coördinatiegroep AOW SurNeds

HOOB (ongedateerd), 'AOW in historisch perspectief'

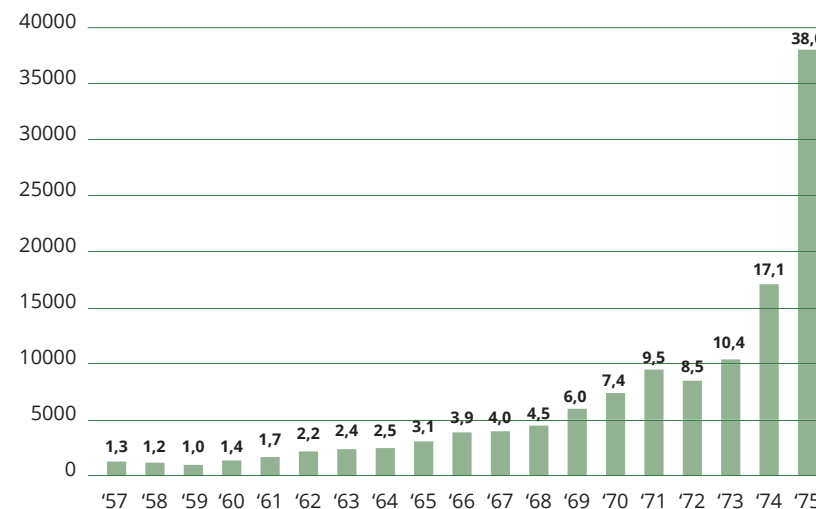
HOOB (ongedateerd), 'AOW-gat Nederlandse Surinamers ook onder aandacht van

College van B&W Den Haag', persbericht

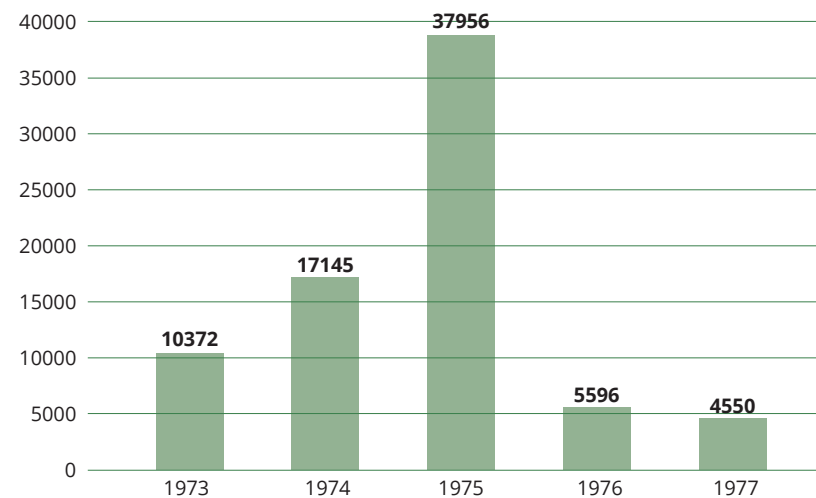
30 juni Comité (ongedateerd), brief aan Tweede Kamerleden en aan de Nederlandse regering met bijlage 'Het Manifest 30 juni Dag van Besef'

IV: Gegevens CBS

Immigratie van in Suriname geboren personen naar Nederland 1957-1975

Immigratie van in Suriname geboren personen naar Nederland

V: Vragenlijst interviews

April 2021

1. Hoe kijkt u naar de opdrachtformulering die de Commissie van Wijzen heeft mee gekregen?
2. Op welke wijze bent u sedert wanneer betrokken bij het zogenoemde AOW gat Nederlanders van Surinaamse herkomst?
3. Wilt u ons uw gedachten geven en deze zo veel als mogelijk onderbouwen?
4. Wat zou er volgens u moeten gebeuren om tot een bevredigende oplossing te komen voor alle betrokkenen, ook als er geen sprake is van een recht? Kunt u dit toelichten?
5. Hoe ziet deze bevredigende oplossing voor u er concreet uit?
6. Hoe denkt u over het punt van ongelijke behandeling, oftewel kunt u redenen geven die uw positie/de positie van oudere Nederlanders van Surinaamse herkomst heel bijzonder maken ten opzichte van die van anderen?
7. Heeft u de commissie in algemene zin nog een en ander mee te geven?
8. Bent u eventueel in het bezit van documentatie of andere informatie die de uitkomsten van ons onderzoek kunnen beïnvloeden?
9. Met wie zou de commissie naar uw mening moeten spreken om aan relevante aanvullende informatie te komen?
10. Mogen wij uw naam, c.q. uw organisatie opnemen in de lijst van geïnterviewde personen/organisaties?

VI: Lijst geïnterviewde personen

Gesprekspartners	Namens	Datum
Balai L.		15 april 2021
Biekman B.	Landelijk Platform Slavernijverleden	16 april 2021
Boer J.G. de		15 april 2021
Bommel H. van		15 april 2021
Brennikmeijer A.		4 mei 2021
Driessen C.		30 april 2021
Elzinga T.	FNV	19 april 2021
Gonçalves-Ho Kang You L.Y.		30 april 2021
Lalji H.	30 Juni Comité	30 april 2021
Mout H.		16 april 2021
Pronk J.		30 april 2021
Ramadhin B.B.		29 april 2021
Rambaratsingh R.	HOOB (aanwezig met meerdere personen)	19 april 2021
Roosblad M.		30 april 2021
Soekra V.	Vereniging Ons Suriname (aanwezig met meerdere personen)	30 april 2021

De commissie is na het uitbrengen van haar advies op 1 juli 2021 opgeheven. Bij eventuele vragen kunt u contact opnemen met het Ministerie van Sociale Zaken: info@minszw.nl

